



EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

**EUROOPAN TURVALLISUUS- JA YHTEISTYÖJÄRJESTÖN
SUOMEN VALTUUSKUNNAN
TOIMINTAKERTOMUS**

2021

K 17/2022 vp

EUROOPAN TURVALLISUUS- JA YHTEISTYÖJÄRJESTÖN
SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS
Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2021

HELSINKI 2022

ISSN 1798-4785

EUROOPAN TURVALLISUUS- JA YHTEISTYÖJÄRJESTÖN

PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN

Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Eduskunnan työjärjestyksen 10 §:n mukaisesti Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2021 istuntokaudella.

Helsingissä 18.3.2022

Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan puolesta

Vilhelm Junnila
puheenjohtaja

Gunilla Carlander
sihteeri

Sisällys

1. Tiivistelmä	4
2. Suomen valtuuskunnan toiminta.....	5
3. Varapuheenjohtaja ja erityisedustaja Pia Kauman toiminta	6
3.1. Erityisedustajan toimet.....	7
3.2. Yleiskokouksen terrorisminvastainen määräaikainen komitea.....	8
4. Yleiskokouksen sääntömääräiset kokoukset ja muut kokoukset.....	9
4.1. Puheenjohtajisto ja pysyvä komitea.....	9
4.2. Talvi-istunto	10
4.3. Täysistunto.....	11
4.3.1. Puheenjohtajiston vaalit	12
4.4. Syysistunto.....	13
4.5. Muut kokoukset	14
5. Etyjin tulevaisuus – Helsingin hengessä.....	15
6. Vaalitarkkailu.....	17
6.1. Yleistä	17
6.2. Albanian parlamenttivaalit.....	17
6.3. Armenian ennenaikaiset parlamenttivaalit.....	18
6.4. Bulgarian parlamenttivaalit.....	19
6.5. Kazakstanin parlamenttivaalit.....	19
6.6. Kirgisian ennenaikaiset presidentinvaalit ja parlamenttivaalit	20
6.7. Moldovan ennenaikaiset parlamenttivaalit	21
6.8. Uzbekistanin presidentinvaalit.....	21
LIITE 1 Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta vaalikaudella 2019–	23
LIITE 2 Etyjin jäsenvaltiot	24
LIITE 3 Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ja komiteoiden puheenjohtajisto sekä työryhmät ja erityisedustajat.....	25
LIITE 4 Täysistunnon päätösasiakirjat	28

1. Tiivistelmä

Pandemia vaikutti yleiskokouksen toimintaan merkittävästi myös vuonna 2021. Talvi-istunto helmikuussa, puheenjohtajiston kokous huhtikuussa ja syysistunto marraskuussa jouduttiin järjestämään virtuaalisesti. Heinäkuun istunto toteutettiin sekamuodossa. Kaikki luottamushenkilöiden vaalit toteutettiin etäyhteyksien avulla. Suomen Etyj-valtuuskunnan jäsenet ovat lisäksi osallistuneet lukuisiin verkkoseminaareihin, joita yleiskokouksen komiteat, erityisedustajat ja työryhmät ovat järjestäneet eri aiheista. Kokosten määrä on kaiken kaikkiaan kasvanut.

Poikkeukselliset kokousjärjestelyt eivät vaikuttaneet sinänsä kokosten asialistaan, jota hallitsivat tuttuun tapaan ajankohtaiset kansainvälisen politiikan kysymykset ja vuoropuhelu Etyjin hallitustenvälisen puolen edustajien kanssa.

Täysistunto järjestettiin siten, että valtuuskuntien puheenjohtajat ja yleiskokouksen luottamustehtäviä hoitavat edustajat olivat kokoontuneet paikan päälle Wieniin. Muut jäsenet osallistuivat istuntoon etäyhteyksin. Istuntoa pohjustaneet kolme komiteakokousta järjestettiin ennakkoon etäyhteyksin. Tällä järjestelyllä ei kuitenkaan ollut mahdollista hyväksyä parlamentaarikkojen yhteistä kannanottoa ajankohtaisista haasteista, jotka liittyvät Etyjin kolmeen ulottuvuuteen. Vuoden 2021 tuloksiin voidaan kuitenkin lukea kolme äänestyksen jälkeen hyväksyttyä niin kutsuttua kiireellistä lisäaihetta, jotka perustuivat jäsenaloitteisiin. Näiden aloitteiden aiheet herättivät sen verran vilkasta keskustelua, että muita keskusteluja jouduttiin tiivistämään ja yleiskeskustelusta luopumaan kokonaan. Venäjän valtuuskunta vastusti ankarasti menettelyä, jota se piti sääntöjen vastaisena. Lopulta koko valtuuskunta poistui kokouksesta.

Koska yleiskokouksen täysistunto järjestettiin poikkeusjärjestelyin suppeassa kokoonpanossa, yleiskokouksen kolme komiteaa eivät voineet vuoden aikana kokoontua ollenkaan lähikokoukseen. Komiteoiden puheenjohtajistot ja eräät erityisedustajat järjestivät useita temaattisia virtuaaliseminaareja, joissa käsiteltiin kunkin komitean tai erityisedustajan toimialaan kuuluvia aiheita.

Ilkka Kanerva (kok.) toimi yleiskokouksen kunniapuheenjohtajana heinäkuuhun 2021 saakka. Tässä tehtävässä hän isännöi Valko-Venäjän opposition johtohahmon Svjatlana Tsihanouskajan vierailua maaliskuussa 2021 Helsingissä. Tsihanouskaja osallistui Ulkopoliittisen instituutin verkkolähetyksenä järjestämään keskusteluun Valko-Venäjän tilanteesta. Vierailuun sisältyi lisäksi useita korkean tason tapaamisia.

Valtuuskunnan jäsenen osallistuminen puheenjohtajiston työhön on mahdollistanut sen, että Suomen näkemyksiä on saatu nostettua esille, vaikka koronapandemian vuoksi tavanomainen tiedonvälitys ja yhteydenpito ovat olleet haastavampia ja niitä on hoidettu pääasiassa etäyhteyksin. Valtuuskunnan jäsen Pia Kauma (kok.) toimi tammikuusta heinäkuuhun yleiskokouksen kansalaisyhteisösuhteiden erityisedustajana ja kesäistunnon jälkeen sekä varapuheenjohtajana että yleiskokouksen Keski-Aasian erityisedustajana.

Varsinaisten sääntömääräisten kokosten lisäksi yleiskokous lanseerasi Call for Action – Helsinki +50-seminaarisarjan. Sen tavoitteena on edistää pohdintaa Etyjin uudistamisesta sekä löytää vastauksia uusiin turvallisuushaasteisiin. Suomen valtuuskunta on alusta lähtien pitänyt aloitetta tervetulleena ja mahdollisuutena pohtia yleiskokouksen panosta Etyjin kehittämiseen. Se on myös peräänkuuluttanut proaktiivista aloitteellisuutta ja konkreettisia toimia Etyjin vaikuttavuuden lisäämiseksi. Näin valtuuskunnan tavoitteena on ollut tukea myös Suomen vuoden 2025 puheenjohtajuutta.

Vaalitarkkailu on toimintaa, jota ei voi toteuttaa virtuaalisesti. Sen vuoksi yleiskokouksen vaalitarkkailut jatkuivat perinteisellä tavalla. Vaalitarkkailijoiden ohjelmaan kuuluneet taustoitustilaisuudet järjestettiin kuitenkin virtuaalisesti. Ulkoministeriön virkamiehet alustivat aiheista.

Yhteydenpito Pohjoismaiden ja Baltian maiden valtuuskuntien kanssa on jatkunut virtuaalisesti. Suomi osallistui lisäksi ensimmäiseen arktisten maiden valtuuskuntien virtuaalitapaamiseen toukokuussa.

2. Suomen valtuuskunnan toiminta

Kertomusvuonna valtuuskunnan toiminta jatkui puheenjohtaja Vilhelm Junnilan (ps.) johdolla. Valtuuskunnan kokoonpanossa tapahtui kuitenkin yksi muutos. Kun varajäsen Antti Kurvinen (kesk.) nimitettiin kulttuuri- ja urheiluministeriksi, uudeksi varajäseneksi nimettiin Joonas Könttä (kesk.). Valtuuskunta on pitänyt seitsemän kokousta. Suurin osa kokouksista oli niin kutsuttuja hybridikokouksia, eli niihin pystyi osallistumaan joko paikan päällä tai etänä.

Valtuuskunnan erinomainen yhteistyö Suomen pysyvän Etyj-edustuston ja ulkoministeriön kanssa on jatkunut. Helmikuun kokouksessa Suomen silloinen pysyvä edustaja, suurlähettiläs Päivi Laivola Donin de Rosière, puolustusasiamies Tuomas Liukko, vastuvirkamies Sebastian Gahnström ja neuvonantaja Juho Takunen esittivät ajankohtaiskatsaukset Etyjin eri toimialoilta. Laivola Donin de Rosière ja syyskuussa Suomen pysyväksi edustajaksi Etyjiin siirtynyt uusi suurlähettiläs Vesa Häkkinen osallistuivat tapaamiseen, jonka Suomen valtuuskunta järjesti Etyjin pääsihteerin Helga Schmidin kanssa 27.8.2021. Tapaamisessa olivat läsnä valtuuskunnan puheenjohtaja Vilhelm Junnila ja Pia Kauma.

Suurlähettiläs Vesa Häkkinen piti ensimmäisen ajankohtaiskatsauksen valtuuskunnalle 17.9.2021. Hän mainitsi muun muassa, että yleiskokouksen puheenjohtaja Margareta Cederfelt (Ruotsi, EPP) piti puheen Etyjiin pysyvässä neuvostossa 16.9.2021, mikä osoittaa Etyjin parlamentaarisen ja hallitusvälisen puolen hyvää yhteistyötä. Valtuuskunnan kokouksessa 8.12.2021 suurlähettiläs Häkkinen kommentoi edellisen viikon Etyj-maiden ulkoministerikokousta sekä Suomen tulevaa Etyjin puheenjohtajuutta vuonna 2025.

Ilkka Kanerva toimi yleiskokouksen kunniapuheenjohtajana heinäkuuhun 2021 saakka. Tässä tehtävässä hän isännöi Valko-Venäjän opposition johtohahmon Svjatlana Tsihanouskajan vierailua Helsingissä 1.–4.3.2021. Tsihanouskaja osallistui Ulkopoliittisen instituutin verkkolähettyksenä järjestämään keskusteluun Valko-Venäjän tilanteesta. Vierailuun sisältyivät lisäksi tapaamiset tasavallan presidentti Sauli Niinistön, pääministeri Sanna Marinin (sd.) ja ulkoministeri Pekka Haaviston (vihr.) kanssa sekä illallistapaamiset presidentti Tarja Halosen ja varapuhemies Tarja Filatovin (sd.) kanssa. Pia Kauma osallistui myös viimeksi mainittuun tilaisuuteen.

Yleiskokouksen kunniapuheenjohtaja Kanerva osallistui 8.6.2021 alustajana ulkoministeriön järjestämään teemakeskusteluun, jonka aiheena oli Suomi Etyjissä. Tilaisuudessa tarjottiin suomalaisille valtionhallinnon työntekijöille katsaus Etyjin toimintaan ja tulevaisuuteen.

Yleiskokouksen toiminta on jatkunut tänäkin vuonna poikkeusjärjestelyin. Kokoukset on järjestetty pääsääntöisesti virtuaalisesti. Valtuuskunnan jäsenet ovat lisäksi osallistuneet lukuisiin verkkoseminaareihin, joita yleiskokouksen komiteat, erityisedustajat ja työryhmät ovat järjestäneet eri aiheista. Edustaja Eeva-Johanna Eloranta (sd.) osallistui toukokuussa virtuaalitapaamiseen, jonka oli kutsunut koolle yleiskokouksen arktisten kysymysten erityisedustaja Torill Eidsheim. Kokoukseen oli kutsuttu arktisten maiden valtuuskuntien edustajat keskustelemaan siitä, miten alueen tilanne voitaisiin nostaa esille yleiskokouksen toiminnassa.

Pia Kauman vuonna 2019 alkanut tehtävä yleiskokouksen kansalaisjärjestösuhteiden erityisedustajana vaihtui kesällä yleiskokouksen Keski-Aasian erityisedustajan tehtävään. Hänet valittiin myös heinäkuussa yleiskokouksen varapuheenjohtajaksi. Kauman toiminnasta on kerrottu lisää kappaleessa 3.

Vaalitarkkailu on toimintaa, jota ei voi toteuttaa virtuaalisesti. Sen vuoksi yleiskokouksen vaalitarkkailut jatkuivat perinteisellä tavalla. Vaalitarkkailijoiden ohjelmaan kuuluneet taustoitustilaisuudet järjestettiin

kuitenkin alkuvuonna virtuaalisesti. Suomen valtuuskunnan jäseniä osallistui vaalitarkkailijoina parlamenttivaaleihin Albaniassa (Vilhelm Junnila), Armeniassa (Vilhelm Junnila, Tom Packalén (ps.)), Moldovassa (Pia Kauma, Inka Hopsu (vihr.)), Kazakstanissa (Pia Kauma) ja Kirgisiassa (Vilhelm Junnila, Inka Hopsu, Tom Packalén), sekä presidentinvaaleihin Kirgisiassa (Vilhelm Junnila, Pia Kauma) ja Uzbekistanissa (Eeva-Johanna Eloranta, Johannes Koskinen (sd.), Pia Kauma, Joonas Könttä). Pia Kauma toimi Moldovan parlamenttivaalien valtuuskunnan vetäjänä.

Osana Suomen valtuuskunnan jäsenten valmistautumista tarkkailutehtäviin heille järjestettiin asiantuntijakuulemisia. Ulkoministeriön virkamiehet alustivat Armeniasta kesäkuussa ja Keski-Aasiasta lokakuussa. Näihin tilaisuuksiin kutsuttiin myös eduskunnan ystävyysryhmien jäsenet kyseisistä maista.

Marraskuussa valtuuskunta kutsui Puolan Helsingin suurlähettilään Piotr Rychlikin tapaamiseen, joka järjestettiin eduskunnassa. Suurlähettiläs kertoi pakolaistilanteesta Puolan ja Valko-Venäjän rajalla sekä suunnitelmista, jotka liittyivät Puolan tulevaan Etyjin ministerikomitean puheenjohtajuuskauteen.

Varsinaisten sääntömääräisten kokousten lisäksi yleiskokous lanseerasi Call for Action – Helsinki +50 -seminaarisarjan. Sen tavoitteena on edistää pohdintaa Etyjin uudistamisesta sekä löytää vastauksia uusiin turvallisuushaasteisiin. Suomen valtuuskunta on peräänkuulluttanut yleiskokouksen taholta proaktiivista aloitteellisuutta ja konkreettisia toimia, jotka edistäisivät Etyjn mahdollisuuksia ennaltaehkäistä kriisejä ja myötävaikuttaa niiden rauhanomaiseen ratkaisuun. Lisäksi valtuuskunta lähetti marraskuussa asiaa koskevan tiedustelun yleiskokouksen puheenjohtajalle. Joulukuussa yleiskokouksen puheenjohtajiston kokouksen yhteydessä yleiskokouksen sihteeristö sai tehtäväksi laatia ehdotuksen prosessin jatkotoimista helmikuussa 2022 pidettävään talvi-istuntoon.

Yhteydenpito Pohjoismaiden ja Baltian maiden valtuuskuntien kanssa on jatkunut virtuaalisesti. Tammi-kuussa keskusteltiin sääntömuutosehdotuksista, tulevasta puheenjohtajiston kokouksesta ja vuoden henkilövaaleista. Helmikuussa keskusteltiin talvi-istunnossa esille tulevista aiheista sekä puheenjohtaja Peter Bownessin ehdottamista sääntömuutoksista sekä kesäistunnon poikkeusjärjestelyistä. Ruotsin Margareta Cederfelt ja Norjan Kari Henriksen vahvistivat myös puheenjohtajaehdokkuuteensa.

Suomi johti puhetta toukokuussa järjestetyssä kokouksessa, jossa keskusteltiin tilanteesta Valko-Venäjällä. Kokouksessa tuomittiin jyrkästi Valko-Venäjän toimet, kun se oli pakottanut matkustajakoneen laskeutumaan Minskin lentokentälle, ja peräänkuulutettiin yleiskokouksen kannanottoa asiaan. Kokouksessa puhuttiin myös heinäkuun istunnon henkilövaaleista.

3. Varapuheenjohtaja ja erityisedustaja Pia Kauman toiminta

Valtuuskunnan jäsen Pia Kauma toimi tammikuusta heinäkuuhun yleiskokouksen kansalaisyhteisösuhteiden erityisedustajana ja kesäistunnon jälkeen sekä varapuheenjohtajana että yleiskokouksen Keski-Aasian erityisedustajana. Lisäksi hän on ollut koko vuoden jäsenenä yleiskokouksen terrorismintorjunnan määräaikaisessa komiteassa. Valtuuskunnan jäsenen osallistuminen puheenjohtajiston työhön on mahdollistanut sen, että Suomen näkemyksiä on saatu nostettua esille, vaikka koronapandemian vuoksi tavanomainen tiedonvälitys ja yhteydenpito ovat olleet haastavampia ja niitä on hoidettu pääasiassa etäyhteyksin.

Kauman osallistumisesta puheenjohtajiston kokouksiin on kerrottu edellä sivuilla 9–10.

Varapuheenjohtaja Kauma edusti yleiskokousta Pietarissa järjestetyssä Eurasian Women's Forum -konferenssissa 13.–15.10.2021. Konferenssi järjestettiin Venäjän liittoneuvoston puhemiehen Valentina Matvienkon johdolla, ja siihen osallistui lähes viisisataa osanottajaa 111 maasta. Konferenssin aiheena oli naisten voimaannuttaminen yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Etyjissä on Ruotsin puheenjohtajuuskaudella

kiinnitetty paljon huomiota naisten osallistumiseen Etyjin toimintaan ja tasa-arvokysymyksiin. Naisten määrä järjestön johtotehtävissä onkin kasvanut, sillä Etyjin viiden toimielimen johtajista kolme on nykyään naisia.

Varapuheenjohtaja Kauma piti puheenvuoron konferenssin täysistunnossa. Puheessaan hän kannusti naisia hakeutumaan politiikassa ja taloudessa sinne, missä valta on. "Naiset ovat perinteisesti olleet politiikassa erityisen aktiivisia sukupuolten tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä, mutta meidän pitäisi katsoa kauemmas. Naisten olisi pyrittävä poliittisiin tehtäviin kaikilla aloilla, myös turvallisuus-, ulko- ja talouspolitiikassa", hän kannusti. Kauma korosti myös koulutuksen merkitystä tasa-arvon edistämisessä. "Talouskasvu ja kestävä hyvinvointi edellyttävät, että tytöillä ja nuorilla naisilla on oikeus samaan koulutukseen kaikilla aloilla. Mikään kansakunta ei voi sulkea pois puolen väestön potentiaalia", hän painotti. Kauman mukaan tasa-arvossa on pohjimmitaan kyse vallasta ja pahimmillaan myös alistamisesta. "Siksi lähisuuhdeväkivallan vastainen niin sanottu Istanbulin sopimus on tärkeä työkalu, etenkin niissä maissa, joissa naisten tasa-arvo ei ole vielä edennyt", hän päätti. Kauma harmitteli, että Etyjin parlamentaarisisessa yleiskokouksessa naisia on vain 25,5 prosenttia ja monessa kansallisessa parlamentissa naisia on edelleen liian vähän.

Kokouksen yhteydessä Kaumalla oli kahdenvälisiä tapaamisia muun muassa Moldovan parlamentin puhemiehen Zinaida Greceaniin, Uzbekistanin parlamentin puhemiehen Tanzila Narbayevan ja Valko-Venäjän puhemiehen Natalja Kotšanovan kanssa. Kaumalla oli myös tilaisuus keskustella muun muassa Venäjän liittoneuvoston ylähuoneen varapuhemiehen Konstantin Kosatševin ja ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan Grigori Karasinin kanssa. Lisäksi Kaumalla oli tapaaminen Suomen Pietarin konsulin Sannamaaria Vanamon kanssa. Tapaamiseen osallistui myös suomalaistoimittaja Anna-Lena Laurén.

3.1. Erityisedustajan toimet

Kauman vuonna 2019 alkanut toimikausi yleiskokouksen kansalaisjärjestösuhteiden erityisedustajana päättyi kesällä 2021. Koronapandemia vaikeutti tehtävän hoitamista suunnitelmien mukaisesti. Kauma onnistui kuitenkin kertomusvuoden aikana tapaamaan Kazakstanin ja Valko-Venäjän kansalaisjärjestöjen edustajia. Näissä tapaamisissa ja pysyville komitealle toimittamisissaan raporteissa Kauma on tuonut esille huolensa siitä, että pandemian vuoksi asetetut kokoontumisrajoitukset ovat entisestään kaventaneet kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuuksia, jotka olivat monessa maassa menossa huonompaan suuntaan muutoinkin. Viime vuosina järjestöjä on yritetty painostaa tai niiden toimintaa on yritetty rajoittaa tai jopa lopettaa lainsäädännöllisin tai hallinnollisin toimenpitein. Raskaat rekisteröintimenettelyt, veroviranomaisten painostus ja järjestöjen mustamaalaus luokittelemalla ne "ulkomaisiksi agenteiksi" ovat olleet vain heikosti peiteltäviä yrityksiä vaimentaa kriittiset äänet.

Valko-Venäjän oppositioedustajan Svjatlana Tsihanouskajan Kauma tapasi maaliskuussa Helsingissä.

Pia Kauma nimitettiin yleiskokouksen Keski-Aasian erityisedustajan tehtävään elokuussa. Puheenjohtaja Margareta Cederfelt nimesi tuolloin kaiken kaikkiaan 15 yleiskokouksen temaattista erityisedustajaa (ks. liite 3). Erityisedustajien toimikausi kestää yhtä pitkään kuin nimittäjän eli heinäkuuhun 2022 saakka. Jokainen erityisedustaja päättää itse toimintaohjelmastaan.

Tehtävässään yleiskokouksen Keski-Aasian erityisedustajana Kauma pyrkii edistämään yhteistyötä Etyjin yleiskokouksen ja siihen kuuluvien Keski-Aasian maiden, eli Kazakstanin, Kirgisian, Tadžikistanin, Turkmenistanin ja Uzbekistanin, sekä Mongolian välillä. Erityisedustaja toimii yhteistyössä maiden parlamentaarikkojen sekä eri yhteistyöjärjestöjen kanssa parlamentarismien, yhteistyön ja keskinäisen vuoropuhelun vahvistamiseksi. Erityisedustaja raportoi toiminnastaan ja alueen kehityksestä yleiskokouksen puheenjohtajalle ja pysyville komitealle.

Toimikautensa alussa Kauma tähdensi, että poliittinen kehitys Keski-Aasian maissa vaikuttaa koko Etyjin alueeseen. Afganistanin tilanteen vuoksi jännitys, epävarmuus ja inhimillinen kärsimys alueella ovat kasvaneet. Sen seurauksena pakolaisten määrä on kasvanut merkittävästi ja kansainvälisen terrorismin uhka on

lisääntynyt. Kauma on eri yhteyksissä painottanut, että kansainvälinen yhteisö ei voi sulkea silmiään Talibanien vallan alla tapahtuvilta ihmisoikeusrikkomuksilta, vaan sen on pyrittävä kaikin tavoin toiminnallaan turvaamaan Afganistanin väestön, mukaan lukien naisten ja tyttöjen, oikeus rauhaan, turvallisuuteen ja ihmisoikeuksiin.

Pia Kauma osallistui marraskuussa 2021 yleiskokouksen puheenjohtajan Margareta Cederfeltin vierailuun Uzbekistanissa ja Tadžikistanissa. Vierailun tarkoituksena oli laajentaa vuoropuhelua ja yhteistyötä näiden maiden kanssa sekä korostaa Keski-Aasian alueen merkitystä Etyjille ja sen parlamentaariseen yleiskokoukselle. Cederfelt ja Kauma tapasivat vierailunsa aikana kummankin maan valtionjohtoa sekä kansalaisyhteiskunnan, Etyjin kenttämissioiden ja avustusjärjestöjen edustajia. Keski-Aasian vierailu oli erityisen ajankohtainen sen johdosta, että Afganistan oli siirtynyt Taliban-liikkeen hallintaan. Keskusteluissa he saivat kuulla siitä, miten Uzbekistanissa ja Tadžikistanissa arvioitiin Afganistanin tilanteen heijastuvan näihin maihin ja niiden kansalaisiin. Tadžikistanissa ohjelmassa oli myös vierailu Afganistanista paenneille ihmisille tarkoitettuun pakolaiskeskukseen sekä tutustuminen maan pääkaupungissa Dušanbessa sijaitsevaan perheväkivallan uhrien tukikeskukseen, joka on perustettu Etyjin tuella.

Erityisedustajan tehtävässä Kauma tarkkaili tammikuussa Kazakstanin ja lokakuussa Uzbekistanin presidentinvaaleja. Näistä tehtävistä on kerrottu lisää kappaleessa 6. Kazakstanin vaalitarkkailuoperaation yhteydessä Kauma tapasi asiantuntijoita, jotka työskentelevät väkivaltaisten ääriliikkeiden ennaltaehkäisyn parissa, sekä kansalaisyhteiskunnan edustajia. Tapaamiset vahvistivat käsitystä aidon kilpailun puuttumisesta ja opposition äänen vaimentamisesta paikoin jopa väkivaltaisain keinoin.

3.2. Yleiskokouksen terrorisminvastainen määräaikainen komitea

Vuonna 2017 perustetun terrorisminvastaisen komitean tehtävänä on muun muassa edistää parlamenttien välistä vuoropuhelua uhkakuvien torjunnasta. Komitea pyrkii myös ennakoimaan, mihin suuntaan terrorismi Etyjin alueella tulevaisuudessa kehittyy. Lisäksi se laatii suosituksia terrorisminvastaisiin toimiin. Suosituksissa otetaan huomioon ihmisoikeudet. Toiminnan painopisteitä ovat vierastaistelijoiden kotouttaminen, rajaturvallisuuteen liittyvät kysymykset, radikalisaation torjunta, terrorismin uhrien tukeminen sekä terrorismin ja muiden uusien uhkien tunnistaminen.

Vuoden aikana järjestettiin yksi varsinainen virtuaalokokous, yksi kuulemistilaisuus ja yksi seminaari. Komitean puheenjohtaja Reinhold Lopatka (Itävalta) ja varapuheenjohtaja Aude Bono-Vandorme (Ranska) ovat vuoden aikana osallistuneet Etyjin ja muiden tahojen järjestämiin kokouksiin, joissa on käsitelty aihetta.

Komitean puheenjohtaja Lopatka raportoi toiminnasta pysyväälle komitealle helmi-, heinä- ja lokakuussa. Lisäksi hän piti puheenvuoron huhtikuussa Etyjin yleiskokouksen ja IVY-maiden yleiskokouksen yhteisessä seminaarissa.

Helmikuussa pidetyssä virtuaalokokouksessa pääaiheena oli parlamentaarisen työn lisäarvo kansainvälisessä terrorismin torjunnassa. Keskiöön nousivat parlamenttien vastuu lainsäädännöstä sekä hallitusten toimien valvonta. Yleiskokouksen terrorisminvastaisen toiminnan painopisteeksi katsottiin strategisten kumppanuuksien luominen sekä vertaisoppiminen. Kokoukseen osallistuivat komitean jäsenten lisäksi Etyjin puheenjohtajamaan Ruotsin pysyvän edustajan sijainen Tobias Lorentzson ja Etyjin sihteeristön kansainvälisten uhkien torjunnan koordinaattori Alena Kuptsyna sekä useat Etyjin toimeenpanorakenteiden, YK:n terrorismin torjunnan toimiston ja Välimeren parlamentaarisen edustajakokouksen edustajat. Kokouksessa puhui myös yleiskokouksen puheenjohtaja Peter Bowness. Suomen valtuuskunnasta kokoukseen osallistui komitean jäsen, edustaja Pia Kauma.

Puheenvuorossaan Kauma piti tärkeänä, että terrorisminvastaiset lait olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset Etyj-maissa. Yhtenäistämällä kansallista lainsäädäntöä olisi pyrittävä korjaamaan siinä olevat puutteet, joita terroristit voivat käyttää hyväkseen asuinpaikkaansa valitessaan. Lainsäädännön yhtenäistämisen lisäksi Kauma korosti myös vertaisoppimista ja kokemusten vaihtoa.

Pia Kauma osallistui komitean toukokuussa järjestämään kuulemistilaisuuteen vierastaistelijoiden rehabilitaatiosta eli yhteiskuntaan sopeuttamisesta ja kotouttamisesta. Siinä nostettiin esille esimerkkitapauksena Kazakstan. Puheenvuorossaan Kauma muistutti siitä, että Kazakstan oli ensimmäisiä maita, jotka koettiin kansalaisiaan konfliktialueilta. Suurin osa on naisia ja lapsia, ja he tarvitsevat kuntoutusta ja uudelleenkotoutumista Kazakstanin yhteiskuntaan. Paluumuuttajat on sijoitettu kuntoutuskeskuksiin, joissa he tapaavat muun muassa teologeja, psykologeja ja maahanmuuttajien kanssa työskenteleviä asiantuntijoita. Vapautumisen jälkeen heitä seurataan omissa yhteisöissään. On havaittu, että varsinkin naisten kotoutumista on tuettava tähänastista enemmän, sillä sopeutuminen on monivaiheinen prosessi. Palaajien lainvastaisten tekojen tutkinta ja oikeudenkäynnit ovat Kazakstanin kokemusten mukaan edellytys onnistuneelle paluulle. Tuomioita on annettu muun muassa propagandasta, värväyksestä, terroristijärjestöön kuulumisesta ja terrorismia käsittelevien sisältöjen jakamisesta internetissä. Myös imaameja on tuomittu. Vankeusrangaistusten pituus on vaihdellut seitsemästä kahteenkymmeneen vuoteen.

Lokakuun seminaariin osallistui parlamentaarikkoja Kaakkois-Euroopan maista, sillä siinä keskityttiin vierastaistelijoiden uudelleenkotouttamiseen ja kuntoutukseen nimenomaan Kaakkois-Euroopassa.

4. Yleiskokouksen sääntömääräiset kokoukset ja muut kokoukset

Koronapandemia vaikutti yleiskokouksen toimintaan merkittävästi myös vuonna 2021. Talvi-istunto helmikuussa, puheenjohtajiston kokous huhtikuussa ja syysistunto marraskuussa järjestettiin virtuaalisesti. Heinäkuun istunto toteutettiin sekamuodossa: puheenjohtajiston jäsenet ja valtuuskuntien puheenjohtajat, jotka muodostavat pysyvän komitean, olivat läsnä Wienissä. Valtuuskuntien muut jäsenet osallistuivat täysistuntoon etäyhteyksin. Kaikki luottamushenkilöiden vaalit toteutettiin etäyhteyksien avulla.

4.1. Puheenjohtajisto ja pysyvä komitea

Yleiskokouksella on kaksi toimielintä, joiden tehtävänä on päättää sääntömääräisten istuntojen valmisteluun liittyvistä asioista ja osallistumisesta vaalitarkkailuihin.

Yleiskokouksen puheenjohtajistoon kuuluu yleiskokouksen puheenjohtaja, yhdeksän varapuheenjohtajaa, rahastonhoitaja ja kolmen komitean puheenjohtajisto eli kaikki ne, jotka on valittu tehtävään vaaleilla. Yleiskokouksen laajennettuun kokoonpanoon on lisätty yleiskokouksen erityisedustajat. Puheenjohtajisto kokoontuu normaalioloissa kolme kertaa vuodessa. Pandemian takia ainoastaan vuoden viimeinen kokous pystyttiin järjestämään niin, että osallistujat tulivat paikan päälle.

Vuoden ensimmäinen puheenjohtajiston kokous pidettiin virtuaalisesti 26.1.2021. Kokouksessa oli vieraina Etyjin pääsihteeri Helga Schmid. Suomesta kokoukseen osallistuivat yleiskokouksen kunniapuheenjohtaja Ilkka Kanerva ja erityisedustaja Pia Kauma. Parlamentaarikot keskustelivat tuolloin myös yleiskokouksen Call for Action – Helsinki +50-työryhmän agendasta ja tavoitteista ja saivat kuulla pääsihteeri Schmidin näkemyksen järjestön tilasta.

Huhtikuun kokouksessa puheenjohtajisto joutui toteamaan, että vuoden täysistuntoa ei voida järjestää normaalisti lähikokouksena. Se päätti hyväksyä puheenjohtaja Peter Bownessin ehdotuksen täysistunnon korvaavan kokouksen järjestelyistä. Samassa yhteydessä jouduttiin toteamaan, että suunnitellut syyskokoukset Dublinissa peruuntuvat. Komiteoiden puheenjohtajiston jäsenet raportoivat alkuvuoden tapaamisista ja kokouksista. Lyhyessä ajankohtaiskeskustelussa nousivat esille muun muassa tilanteet Ukrainassa, Vuoristo-Karabahissa ja Kyproksella.

Puheenjohtajisto piti epävirallisen kokouksen 10.9.2021. Kesällä yleiskokouksen uudeksi puheenjohtajaksi valittu Margareta Cederfelt kertoi loppuvuoden työsuunnitelmasta, johon sisältyi vierailuja Keski-Aasiaan ja Turkkiin sekä Uzbekistanin presidentinvaalien ja Kirgisian parlamenttivaalien tarkkailumissiot.

Syyskokous päätettiin järjestää virtuaalisesti marraskuussa. Myös Call for Action – Helsinki +50-seminaarisarjaa päätettiin jatkaa. Kokoukseen osallistui myös varapuheenjohtaja Pia Kauma.

Vuoden viimeinen puheenjohtajiston kokous järjestettiin perinteiseen tapaan Etyjin ulkoministerikokousta edeltävänä päivänä 1.12.2021 Tukholmassa. Puheenjohtajisto päätti alkuvuoden 2022 kokouksista ja vaalitarkkailuista. Varapuheenjohtaja Kauma oli myös läsnä Ruotsin valtuuskunnan järjestämällä lounaalla, joka pidettiin ennen puheenjohtajiston kokousta. Lounaalla oli vieraana Valko-Venäjän opposition edustaja Svjatlana Tsihanouskaja.

Pysyvä komitea koostuu 57 kansallisen valtuuskunnan puheenjohtajista ja puheenjohtajiston jäsenistä. Pysyvä komitea kokoontui vuonna 2021 kolme kertaa: talvi-istunnon yhteydessä helmikuussa kokous järjestettiin etäyhteyksin. Täysistunnon yhteydessä heinäkuussa ja syysistunnon yhteydessä lokakuussa tapamiset järjestettiin lähikokouksena. Kokouksiin osallistuivat Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Vilhelm Junnila sekä Pia Kauma. Kauma osallistui kahteen ensimmäiseen kokoukseen erityisedustajana ja viimeiseen kokoukseen varapuheenjohtajana. Pysyvän komitean esityslistan vakioaiheet ovat puheenjohtajan, pääsihteerin ja rahastonhoitajan raportit sekä tulevien istuntojen valmisteluun liittyvät päätökset ja linjaukset. Viimeksi mainituista on kerrottu tarkemmin asianomaisten istuntojen yhteydessä.

4.2. Talvi-istunto

Poikkeukselliset kokousjärjestelyt eivät vaikuttaneet 24.–26.2.2021 pidetyn talvi-istunnon asialistaan, jota hallitsivat tuttuun tapaan ajankohtaiset kansainvälisen politiikan kysymykset ja vuoropuhelu Etyjin hallitustenvälisen puolen edustajien kanssa.

Istunnossa kuultiin Itävallan parlamentin puhemiehen Wolfgang Sobotkan, yleiskokouksen puheenjohtajan Peter Bownessin, Etyjin puheenjohtajamaan Ruotsin ulkoministerin Ann Linden sekä Etyjin vastikään valitun pääsihteerin Helga Schmidin puheenvuorot. Lisäksi istunnossa hyväksyttiin poikkeusoloja koskevat säännöt, joiden mukaan istunto voitiin järjestää virtuaalisesti ja henkilövaalit toteuttaa sähköisesti.

Talvi-istunnossa keskusteltiin myös Etyjin hallitustenvälisestä toiminnasta. Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtaja Johannes Koskinen pahoitteli puheenvuorossaan, että järjestön toiminta on osin lähes halvaantunut Etyjin alueen lukuisten jäätynneiden ja polttavienkin konfliktien vuoksi. Hän toivoi Etyjin turvallisuuskysymyksiin samanlaista laaja-alaista pohdintaa ja aloitteellisuutta, mistä oli linjattu jo reilut viisi vuotta sitten suurlähettiläs Wolfgang Ischingerin johdolla. Koskinen piti aloitetta Call for Action – Helsinki +50-seminaarisarjasta tervetulleena ja hyvänä mahdollisuutena pohtia, mikä on yleiskokouksen panos keskusteluun Etyjin tulevaisuudesta.

Keskustelussa yleiskokouksen jäsenet korostivat, että Etyjin alueelle ei pidä luoda uusia jakolinjoja. Lisäksi he nostivat esiin muun muassa tiedotusvälineiden vapauden, muuttoliikkeen, pitkittyneet konfliktit ja heikentyneet ihmisoikeusnormit. Norja välitti istunnossa Pohjoismaiden ja Baltian maiden eli niin sanottujen NB8-maiden kokouksessa esille nousseen toiveen saada enemmän kirjallista informaatiota Helsinki +50 -prosessin etenemisestä.

Valtuuskunnan jäsen Arto Pirttilahti (kesk.) toivoi talvikokouksen talous- ja ympäristöasioita käsittelevässä komiteassa, että maailma löytäisi tien ulos koronapandemiasta ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. "Ilmastonmuutos on ihmiskunnalle vielä suurempi uhka kuin tämä pandemia. Suomi on sitoutunut vähentämään ilmastopäästöjä ja tukemaan talouden kasvua uudistamalla energiaverotusta ja tukemalla teollisuuden sähköistämistä. Erityisesti arktisella alueella ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat vakavia. Suomella on erittäin kunnianhimoinen ja monialainen arktisen politiikan strategia, mutta kansalliset politiikkaohjelmat eivät yksin riitä. Arktisen alueen tulevaisuus riippuu maailmanlaajuisista ponnisteluistamme ilmastonmuutoksen torjumiseksi", Pirttilahti muistutti.

Yleiskokouksen kansalaisjärjestösuhteiden erityisedustaja Pia Kauma raportoi työstään pysyvälle komitealle, joka kokoontui talvi-istunnon yhteydessä.

4.3. Täysistunto

Yleiskokouksen suurin kokous on kerran vuodessa, heinäkuussa järjestettävä täysistunto. Jo toisena pandemiavuonna täysistunto jouduttiin järjestämään poikkeavalla tavalla. Se toteutettiin hybridimuodossa 6.–10.7.2021. Suomen Etyj-valtuuskunnasta täysistuntoon osallistuivat puheenjohtaja Vilhelm Junnila, varapuheenjohtaja Johannes Koskinen ja varsinaiset jäsenet Eeva-Johanna Eloranta, Inka Hopsu, Pia Kauma ja Arto Pirttilahti. Valtuuskuntien puheenjohtajat ja yleiskokouksen luottamustehtäviä hoitavat jäsenet olivat kokoontuneet Wieniin, kun taas muut jäsenet osallistuivat istuntoon etäyhteyksin. Täysistunto alkoi yleiskokouksen puheenjohtajan Peter Bownessin ja Etyjin puheenjohtajamaan Ruotsin ulkoministeri Ann Lindénin puheenvuoroilla.

Istunnon pääaiheeksi oli valittu kansainvälisen monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen maailmanlaajuisen kriisin keskellä (Reinforcing multilateralism in times of global crisis: a parliamentary call for future action). Istuntoa pohjustaneet kolme komiteakokousta järjestettiin ennakkoon etäyhteyksin. Näissä kokouksissa keskusteltiin vuoden pääaihetta koskevasta taustapaperista, jonka komiteoiden raportit olivat laatineet. Siitä ei kuitenkaan tehty varsinaista kannanottoa. Edellisen vuoden lailla vuonna 2021 ei sen vuoksi hyväksytty parlamentaarikkojen yhteistä kannanottoa ajankohtaisista haasteista, jotka liittyvät Etyjin kolmeen ulottuvuuteen.

Poliittisen komitean raportissa käsiteltiin yleisellä tasolla ilmenemismuotoja, joita aiheuttaa, kun monenkeskisen yhteistyö ajautuu kriisiin Etyj-alueella. Lisäksi siinä käsiteltiin pitkittyneitä konflikteja (esim. Krimin laiton miehitys, Transnistria, Vuoristo-Karabah ja Georgia), Valko-Venäjän tilannetta sekä uusia turvallisuusuhkia (mm. kyberuhat). Raportissa – kuten myös useissa puheenvuoroissa – todettiin, että multilateralismin periaatteiden rikkomukset Etyj-alueella ovat lisääntyneet. Sen myötä sekä kansallisten että kansainvälisten demokraattisten instituutioiden, kuten Etyjin, uskottavuus on heikentynyt. Pandemian mukanaan tuomat rajoitukset ovat lisänneet kansallismielistä nationalismia. Raportin mukaan Etyj-maiden on tilanteen korjaamiseksi sitouduttava viipymättä uudelleen Etyjin velvoitteisiin. Tätä prosessia tukemaan yleiskokous on lanseerannut Helsinki +50-prosessin.

Talous- ja ympäristökomitean raportissa lähestyttiin aihetta siitä näkökulmasta, miten yhteiskuntia rakennetaan covid-19-pandemian jälkeen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestäväällä tavalla. Raportissa käsiteltiin taloudellista turvallisuutta talouden elpymisen, hyvän hallinnon ja antikorruption, taloudellisen osallistumisen sekä maahanmuuton näkökulmista. Ympäristöturvallisuutta puolestaan pohdittiin ilmastonmuutoksen ja luonnon pilaantumisen sekä kansanterveyden ja ilmansaasteiden kannalta. Yhteenvetona todettiin, että tarvitaan tasapainoinen ja eteenpäin katsova kehitysstrategia vastaamaan kasvaviin taloudellisiin ja ympäristöllisiin huoliin. Monenvälisen yhteistyön rooli on keskeinen. EU:n Next Generation -väline mainitaan hyvänä esimerkkinä suunnitelmasta rakentaa vihreämpi, digitaalisempi ja vahvempi Eurooppa.

Demokratiaa, ihmisoikeuksia ja humanitaarisia kysymyksiä käsittelevän komitean raportissa todettiin, että koronapandemia on tuonut näkyviin yhteiskuntien rakenteelliset ongelmat. Pandemiasta ovat kärsineet eniten jo haavoittuvassa asemassa ja tilanteessa olevat väestöryhmät. Samalla joissakin maissa pandemiarajoitukset ja poikkeuslait on nähty tilaisuutena kaventaa entisestään kansalaisyhteiskunnan liikkumattilaa, heikentää demokratiaa ja rajoittaa ihmisoikeuksia. Tämä huolestuttava kehitys ei rajoitu pelkästään pandemia-aikaan. Raportissa peräänkuulutetaan lisää panostusta yhdenvertaisuuden lisäämiseksi ja demokratian vahvistamiseksi. Pandemiatilanne ei ole estänyt muiden ongelmien syntymistä ja on jopa pahentanut niitä. Tämä koskee erityisesti Vuoristo-Karabahin eskaloitunutta tilannetta ja vihapuheen ja väkivaltaisen ääriajattelun nousua. Yhdysvaltain kongressitalon valtauksen liittyvät tapahtumat osoittivat, että myös niin sanotussa vakaassa demokratiassa voi tapahtua väkivaltaisia yhteenottoja, jos

vastakkainasettelulle ja vihapuheelle annetaan liikaa tilaa ja valtaa. Näissä tilanteissa korostuu poliitikkojen vastuu arvokkaasta ja kunnioittavasta kielenkäytöstä.

Yleiskokouksen vuoden 2021 tuloksiin voidaan lukea äänestyksen tuloksena hyväksytyt kolme niin kutsuttua kiireellistä lisäaihetta (engl. *urgent item*), jotka perustuivat jäsenaloitteisiin.

Lisäaihe-ehdotuksia oli kolme: (1) suhtautuminen toisinajattelijoihin Valko-Venäjällä (General approach to dissent in Belarus, Farah Karimi, Alankomaat), (2) Venäjän toiminta Ukrainassa ja sen lähialueilla (On the destabilizing military buildup by the Russian Federation near Ukraine, in the temporarily occupied autonomous republic of Crimea and the city of Sevastopol, the Black Sea and the Sea of Azov, Mykyta Poturajev, Ukraina) sekä (3) rasismien ja suvaitsemattomuuden lisääntyminen Eteläisellä alueella (Addressing the rise in hate, intolerance, violence and discrimination across the OSCE region, Benjamin Cardin, Yhdysvallat).

Sääntöjen mukaan lisäaihe-ehdotukset toimitetaan pysyväälle komitealle, joka istuntoa edeltävänä päivänä päättää niiden jatkokäsittelystä. Ehdotukset herättivät vilkasta keskustelua jo tässä vaiheessa.

Sääntökomitean puheenjohtaja Peter Bowness vetosi yleiskokouksen lisäaiheita koskeviin sääntöihin ja totesi, että mikään ehdotetuista lisäaiheista ei täytä lisäaiheita koskevia ehtoja. Keskustelussa muun muassa Norja, Valko-Venäjä ja Venäjä yhtyivät näkemykseen. Jokaisen ehdotuksen jatkokäsittelystä äänestettiin erikseen. Venäjä, Valko-Venäjä ja Tadžikistan äänestivät ehdotuksia vastaan. Koska pysyvä komitea tekee päätöksiä konsensusperiaatteella, ehdotusten jatkokäsittely ei edennyt tässä vaiheessa vaan siirtyi täysistunnon päätettäväksi. Lisäaihe-ehdotusten laatijat toimittivat puheenjohtajistolle kirjalliset esitykset, jotta lisäaiheet otettaisiin täysistunnossa uudelleen käsittelyyn. Näin tapahtui, ja äänestys kolmen lisäaihe-ehdotuksen hyväksymisestä siirtyi seuraavan päivän täysistuntoon. Sitä ennen Venäjän valtuuskunta ehdotti, että esityslistalta poistettaisiin kohta lisäaiheiden käsittelystä.

Äänestäminen kolmesta lisäaiheesta etäyhteyksien välityksellä vei kokousaikaa niin paljon, että muita keskusteluja jouduttiin tiivistämään ja yleiskeskustelusta jouduttiin luopumaan kokonaan. Venäjän valtuuskunta vastusti ankarasti jatkokäsittelyä, jota he pitivät sääntöjen vastaisena. Lopulta koko valtuuskunta poistui kokouksesta. Valko-Venäjä protestoi myös menettelyä ja paheksui, että heiltä oli evätty viisumi ja maahantulo-oikeus Itävaltaan.

Täysistunto hyväksyi yksimielisesti lisäehdotuksen rasismien ja suvaitsemattomuuden lisääntymisestä Eteläisellä alueella. Kaksi muuta ehdotusta hyväksyttiin äänestyksen jälkeen (suhtautuminen toisinajattelijoihin Valko-Venäjällä: jaa 82 – ei 25 – poissa 15, ääniä 122; Venäjän toiminta Ukrainassa ja sen lähialueilla: jaa 78 – ei 22 – poissa 12, ääniä 112). Päätöslauselmat ovat liitteessä 4.

Valko-Venäjää koskevassa kannanotossa vaaditaan, että Valko-Venäjän pitää vapauttaa poliittiset vangit, käydä vuoropuhelua opposition kanssa sekä järjestää vapaat vaalit, joihin kutsutaan kansainvälisiä vaalitarkkailijoita. Lisäksi maan johtoa kehoitetaan muuttamaan suhtautumistaan toisinajattelijoihin ja oppositioon.

Tuoreimmassa Venäjän toiminnan Ukrainassa ja Krimin miehityksen tuomitsevassa päätöslauselmassa yleiskokous vaatii muun muassa, että Venäjän pitää toimia Wienin loppuasiakirjan periaatteiden mukaisesti ja lopettaa Krimin laitton miehitys ja Kertsinsalmen liikennerajoitukset. Yleiskokous tukee Eteläisen mekaniikan käyttöönottoa tilanteen rauhoittamiseksi ja kehottaa Ukrainan erityisen valvontatehtävää SMM:ää (Special Monitoring Mission) seuraamaan miehitetyn alueen tilannetta ja raportoimaan siitä.

4.3.1. Puheenjohtajiston vaalit

Viimeisenä kokouspäivänä pidettiin puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien vaalit. Puheenjohtajan toimikausi on yksi vuosi. Yleiskokouksen puheenjohtajavaalissa Ruotsin Margareta Cederfelt voitti Norjan ehdokkaan Kari Henriksenin äänin 128–126. Vaali lienee yleiskokouksen historian tiukin.

Varapuheenjohtajien toimikausi on kolme vuotta. Yhdeksän varapuheenjohtajan toimikaudet jakautuvat kuitenkin kolmeen ryhmään. Tilanne oli siinä mielessä poikkeuksellinen, että vapaita varapuheenjohtajan paikkoja oli kahdeksan. Tämä johtui siitä, että pandemian takia vaaleja ei voitu toteuttaa edellisenä vuonna, minkä vuoksi yleiskokous oli päättänyt jatkaa vuonna 2020 erovuorossa olleiden varapuheenjohtajien (Alizard, Wicker, Cederfelt) toimikautia heinäkuuhun 2021 saakka. Kolmen varapuheenjohtajan (Vigenin, Henriksen, Quliyev) toimikaudet päättyivät sääntöjen mukaisesti myös heinäkuussa 2021. Peter Bownessin varapuheenjohtajapaikka oli vapautunut aiemmin, koska hän oli siirtynyt puheenjohtajan paikalle. Margareta Cederfeltin varapuheenjohtajan paikka puolestaan vapautui, koska hänet valittiin uudeksi puheenjohtajaksi. Valituista kahdeksasta varapuheenjohtajasta Suomen Pia Kauma sai toiseksi eniten ääniä (169) Yhdysvaltojen Roger Wickerin jälkeen (172). Yhteenveto puheenjohtajistosta ja komiteoiden puheenjohtajistosta on liitteessä 3. Yleiskokouksen edellisestä puheenjohtajasta, Iso-Britannian Peter Bownessista tuli kunniapuheenjohtaja.

Elokuussa Etyjin yleiskokouksen uusi puheenjohtaja Margareta Cederfelt nimesi 15 yleiskokouksen temaatista erityisedustajaa (ks. liite 3). Erityisedustajien toimikausi kestää yhtä pitkään kuin nimittäjän eli heinäkuuhun 2022 saakka. Jokainen erityisedustaja päättää itse toimintaohjelmastaan. Erityisedustajan kansallinen parlamentti tai valtuuskunta vastaa toiminnasta aiheutuvista kustannuksista.

4.4. Syysistunto

Yleiskokouksen sääntömääräinen syysistunto koostuu kolmesta kokouksesta: pysyvä komitea, Välimeri-foorumi ja teemakonferenssi. Yleiskokouksen syysistunto järjestettiin 3.–4.11.2021 koronatilanteen vuoksi etäyhteyksin. Kokoukseen osallistuivat valtuuskunnan varsinaiset jäsenet Vilhelm Junnila, Johannes Koskinen, Eeva-Johanna Eloranta, Inka Hopsu, Pia Kauma ja Arto Pirttilahti. Syyskokouksen järjestäminen virtuaalisesti heikensi valitettavasti kokouksen antia.

Pysyvän komitean kokouksessa yleiskokouksen puheenjohtaja Margareta Cederfelt, rahastonhoitaja Peter Juel-Jensen ja pääsihteeri Roberto Montella raportoivat loppuvuoden kokouksista ja muista tapahtumista. Pääsihteeri informoi jäseniä myös sihteeristön Kööpenhaminan päämajassa ja Wienin toimipisteessä tapahtuneista muutoksista.

Teemakonferenssin aiheena oli Afganistanin Taliban-hallinnon vaikutukset Etyj-alueen turvallisuuteen. Keskustelun aluksi Etyjin konfliktinesokeskuksen (CPC) johtaja Tuula Yrjölä kertoi keskuksen toiminnasta. CPC:n tehtävänä on pyrkiä lieventämään ja estämään konfliktitilanteiden syntymistä. Yrjölä tähdensi, että Afganistanin tilanteen ratkaisemiseksi on löydettävä uusia keinoja ja lähestymistapoja perinteisten työkalujen rinnalle.

Suomen Etyj-valtuuskunnan puheenjohtaja Junnila palautti mieleen presidentti Trumpin päätöksen vetäytyä Afganistanista ja päätöksen aiheuttamat reaktiot. Junnilaan mukaan on sopeuduttava Taliban-liikkeen valtaantulon luomaan uuteen tilanteeseen ja sen turvallisuuspoliittisiin haasteisiin ja valtavaan humanitaariseen kriisiin. Jonkinlainen yhteistyö Taliban-hallituksen kanssa tulee jossain vaiheessa olemaan välttämätöntä. Lisäksi on syytä keskustella lisääntyvästä epävakauksesta, jota ulkomaisten taistelijoiden läsnäolo aiheuttaa erityisesti raja-alueilla.

Varapuheenjohtaja Kauma viittasi puheenvuorossaan yleiskokouksen puheenjohtajan Cederfeltin kanssa tehtyyn vierailuun Uzbekistaniin ja Tadžikistaniin. Vierailun yhtenä tavoitteena oli ollut arvioida Afganistanin tilanteen vaikutuksia naapurimaiden ja koko alueen turvallisuuteen. Afganistanin tilanne vaikuttaa alueen maiden turvallisuuteen, talouteen ja humanitaariseen tilanteeseen. Erityisesti afganistanilaisten pakolaisten tilanne näytti erittäin haasteelliselta talven lähestyessä. Kauma muistutti myös siitä, että pakolaisuuteen voi liittyä myös radikalisoitumista ja terrorismia.

Välimeri-foorumissa kuultiin Etyjin hallitustenvälisen Välimeri-työryhmän puheenjohtajan, Puolan suurlähettilään Adam Hałacińskin selostus Etyjin yhteistyöstä Välimeren alueen maiden kanssa. Hän mainitsi

muun muassa toimet järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi sekä nuorille päättäjille suunnatut koulutusohjelmat. Yleiskokouksen Välimeren alueen erityisedustaja Pascal Allizard (Ranska) nosti puolestaan esille yhteistyön kehittämisen terveysalalla, pakolaisten humanitaarisen tilanteen parantamisen ja pakolaisuuteen usein lieveilmionä liittävän ihmiskaupan torjunnan. Yleiskokouksen kumppanuusmaiden Algerian, Egyptin, Israelin, Jordanian, Marokon ja Tunisian edustajat osallistuivat keskusteluun.

4.5. Muut kokoukset

Koska yleiskokouksen täysistunto järjestettiin poikkeusjärjestelyin suppeassa kokoonpanossa, yleiskokouksen kolme komiteaa eivät voineet kokoontua lähikokoukseen kertomusvuoden aikana. Komiteoiden puheenjohtajistot ja eräät erityisedustajat järjestivät sen sijaan temaattisia virtuaaliseminaareja, joissa käsiteltiin kunkin komitean tai erityisedustajan toimialaan kuuluvia aiheita.

Vuoden ensimmäinen verkkoseminaari pidettiin 12.3.2021, ja sen aiheena oli humanitaarinen suojeleminen ja ihmisoikeudet konfliktialueilla (Humanitarian protection and human rights in conflict zones). Aihevalintaa voidaan pitää eräänlaisena kädenojennuksena Armenian ja Azerbaidžanin edustajille, joiden tarve keskustella Vuoristo-Karabahin konfliktista ja sen seurauksista kävi ilmeiseksi vuoden 2020 syksyllä järjestetyissä tilaisuuksissa. Verkkoseminaarissa puhuivat kansainvälisen Punaisen Ristin puheenjohtaja Peter Maurer ja Ukrainan erityisen valvontatehtävän (engl. *Special Monitoring Mission, SMM*) päämonitori Yaşar Halit Çevik. Lisäksi yleiskokouksen puheenjohtaja Peter Bowness ja ihmisoikeus- ja demokraatiakomitean puheenjohtaja Kyriakos Hadjiyianni (Kypros) alustivat lyhyesti aiheesta. Keskustelussa todettiin, että yleiskokous voisi vahvistaa voimakkaammin humanitaarista oikeutta ja oikeudellista normistoa omien kansallisten parlamenttiansa kautta. Tilaisuudessa oli noin 150 osallistujaa, ja siihen osallistuivat myös Suomen Etyj-valtuuskunnan puheenjohtaja Vilhelm Junnila ja jäsen Inka Hopsu.

Kesäkuussa yleiskokouksen poliittinen komitea järjesti seminaarin, jonka aiheena oli Etyjin rooli sotilaallisten asioiden avoimuudessa ja ennakoitavuudessa (Transparency and predictability in military affairs: the role of the OSCE). Komitean puheenjohtaja Richard Hudson Yhdysvalloista avasi kokouksen. Hän viittasi vuoden 2019 Luxemburgin istunnon loppuasiakirjaan, jossa käsiteltiin kansanedustuslaitosten roolia kestävän kehityksen ja turvallisuuden edistämiseksi sekä valtioiden osallistumista konfliktien ratkaisuun. Hän pahoitteli sitä, että tilanne aserajoitusten ja luottamusta lisäävien toimien alalla on heikentynyt. Seminaarissa kuultiin kolme asiantuntijapuheenvuoroa. Ne pitivät professori Beatrice Heuser Glasgow'n yliopistosta, Robin Mossinkoff Etyjin konfliktinestokeskuksesta ja johtaja Ian Anthony Tukholman kansainvälisestä rauhantutkimuslaitoksesta (Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI). Asiantuntijoiden puheenvuorojen jälkeen käytiin yleiskeskustelu.

Talous-, ympäristö-, teknologia- ja tiedeasiain komitea järjesti verkkoseminaarin, jonka aiheena oli ympäristöturvallisuuden ja kansanterveyden yhteys. Alustajina toimi useita tiedeyhteisön edustajia muun muassa WHO:sta sekä eri tutkimuslaitoksista. He toivat esiin eri näkökulmia siitä, miten ympäristön pilaantuminen vaikuttaa terveyteen ja ilmastonmuutokseen. Lisäksi he korostivat tarvetta tiiviimpään ja kohdenetumpaan kansainväliseen yhteistyöhön.

Ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyviä kysymyksiä käsittelevä komitea järjesti kesäkuussa verkkoseminaarin aiheesta terveys ihmisoikeutena (Health as a human right). Verkkoseminaarissa todettiin, että pandemiatilanne on tuonut näkyviin terveydenhuoltojärjestelmien ongelmat. Oikeus terveyteen ei kuitenkaan liity pelkästään yhtäläisien terveyspalveluiden saatavuuteen, vaan se lähtee ihmisten perustarpeista. Terveydenhuoltojärjestelmä tarvitsee lisää investointeja ja poliittista tahtotilaa. Periaatteellisten tavoitteiden lisäksi tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä.

Sama komitea järjesti marraskuussa 2021 toisen verkkoseminaarin. Sen otsikkona oli Naistoimittajiin ja -poliitikoihin kohdistuva väkivalta: kasvava kriisi. Samalla julkaistiin myös yleiskokouksen tasa-arvosta vastaavan erityisedustajan, Kanadan Hedy Fryn raportti vuodelle 2021. Verkkoseminaarissa

asiantuntijalausuntoja aiheesta antoivat Etyjin mediaedustaja Teresa Ribeiro, Etyjin alaisen demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston ODIHR:n (engl. *Office for Democratic Institutions and Human Rights*) asiantuntija Saša Gavrić ja useat eri tutkijat. Keskusteluissa todettiin, etteivät lakimuutokset itsessään poista naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Ilmiön torjumiseksi tarvitaan johdonmukaista ja kokonaisvaltaista tasa-arvoajattelua. Parlamentit voivat toimia esimerkkeinä omalla viestinnällään, toiminnallaan ja päätöksenteollaan.

Yleiskokouksen arktisten kysymysten erityisedustaja Torill Eidsheim Norjasta kutsui arktisen alueen kahdeksan valtuuskuntaa ensimmäiseen virtuaaliseen neuvonpitoon. Arktisen ministerineuvoston puheenjohtajuus siirtyi vuonna 2021 Islannista Venäjälle. Seminaariin osallistui edustajia Suomesta, Norjasta, Tanskasta, Ruotsista, Islannista ja Kanadasta. Suomea seminaarissa edusti edustaja Eeva-Johanna Eloranta, joka on eduskunnan arktisen valtuuskunnan jäsen. Yleiskokous järjesti vuonna 2005 Tromssassa arktisia kysymyksiä käsittelevän teemakonferenssin.

5. Etyjin tulevaisuus – Helsingin hengessä

Etyj on viime vuosina kamppailut erilaisten haasteiden edessä. Nämä haasteet ovat osaltaan heikentäneet järjestön vaikutusvaltaa ja näkyvyyttä toimijana, jonka tehtävänä on vahvistaa turvallisuutta ja yhteistyötä. Yleiskokouksen puheenjohtajisto oli hyväksynyt 1.12.2020 silloisen puheenjohtajan George Tseretelin ehdotuksen käynnistää Call for Action – Helsinki +50-hanke. Hankkeen tavoitteena on tarjota parlamentaarinen näkemys siitä, mikä on Etyjin rooli ja merkitys Euraasian turvallisuusarkkitehtuurissa 50 vuotta sen jälkeen, kun Helsingin päätösasiakirja allekirjoitettiin. Samalla halutaan vahvistaa Etyjin asemaa ja mahdollisuuksia edistää konfliktien rauhanomaista ratkaisua.

Tähän tarkoitukseen lanseerattiin alkuvuonna 2021 puheenjohtajiston alaisuuteen Call for Action – Helsinki +50 -seminaarisarja. Seminaarisarjan vetäjäksi palkattiin sihteeristöön Etyjin entinen pääsihteeri, suurlähettiläs Lamberto Zannier.

Vuoden 2021 aikana järjestettiin seitsemän verkkoseminaria. Niissä tarkasteltiin Etyjin erilaisia haasteita ja keskusteltiin siitä, miten Etyjin yhteistä päämäärää ja tarkoitusta voidaan vahvistaa. Alkuperäinen ajatus oli ollut järjestää seminaareja eri jäsenmaissa, mutta se ei ollut mahdollista pandemian takia.

Ensimmäinen verkkoseminari keskustelu järjestettiin 27.1.2021. Se keräsi poikkeuksellisen suuren ja arvovaltaisen osallistujajoukon. Osallistujia oli yhteensä 130. Heidän joukossaan oli entisiä yleiskokouksen puheenjohtajia, Etyjin puheenjohtajamaiden ulkoministereitä, järjestön nykyinen pääsihteeri ja entisiä pääsihteereitä, Etyjin toimielinten nykyisiä ja entisiä johtajia sekä yleiskokouksen kansallisten valtuuskuntien johtohahmoja. Venäjän edustajat olivat puolestaan kokonaan poissa. Suomen valtuuskunnasta tilaisuuteen osallistuivat puheenjohtaja Vilhelm Junnila ja kunniapuheenjohtaja Ilkka Kanerva. Seminaarin pääpuhujina olivat Christian Strohal, joka toimi ODIHR:n johtajana vuosina 2003–2008, sekä Douglas Wake, joka on Etyjin pääsihteerin neuvonantaja. Avauspuheenvuorossaan Etyjin yleiskokouksen puheenjohtaja Peter Bowness totesi, että Etyjin keskeisin haaste on se, että Etyjin toimia ei noteerata poliittisella tasolla, saati korkeimmilla hallinnon tasoilla.

Keskustelussa osallistujat ottivat kantaa Etyjin haasteisiin ja toimintatapoihin. Perustavanlaatuisen ongelma on se, että jotkut osallistujavaltiot eivät noudata Etyjin periaatteita eivätkä halua järjestön menestyvän. Uudistuksia ja uusia aloitteita on mahdotonta saada läpi, ja normaalit proseduraaliset kysymyksetkin politisoidaan. Keskustelussa esitettiin myös, että kaikkien uusien aloitteiden edistämisen ei pitäisi jäädä kulloisenkin puheenjohtajavaltion vastuulle. Sen sijaan tarvitaan aktiivisia maita tai maaryhmiä, jotka ottavat vastuulleen jonkin poliittisen prosessin. Lisäksi keskustelussa nostettiin esiin tarve välttää

päällekkäisyyksiä muiden järjestöjen kanssa. Etyjin kenttätöihin tulee panostaa, ja ylipäänsä pitäisi keskittyä siihen, mikä tekee Etyjistä ainutlaatuisen.

Kunniapuheenjohtaja Ilkka Kanerva totesi omissa puheenvuorossaan, että yleiskokouksen lisäarvo ei tule kovan voiman välineillä, kuten pakotteilla, vaan pikemminkin parlamentaarisella diplomatialla. Kanervan mukaan Etyjin on syvennettävä ymmärrystä alueen todellisista turvallisuushaasteista, jotta se voi saavuttaa konkreettisia tuloksia niiden ratkaisemiseksi. Etyjin parlamentaarisen puolen pitäisi tehdä enemmän yhteistyötä hallitustenvälisen puolen kanssa, sillä vain yhdessä saadaan tuloksia aikaan.

Sarjan toinen keskustelu järjestettiin 10.3.2021. Siinä käsiteltiin konsensus- eli yksimielisyysperiaatteen vahvuuksia ja heikkouksia. Konsensusperiaatetta pidetään elimellisenä osana järjestön päätöksentekoa. Sitä on pitkään pidetty tärkeänä valtioiden välisen tasa-arvon varmistamiseksi ja päätösten legitimiuden takaamiseksi. Valitettavasti vaatimusta on usein myös käytetty väärin ja sen perusteella on estetty esimerkiksi päätöksenteko, kenttäoperaatioita tai keskeisten kokousten järjestäminen. Tämä on vahingoittanut Etyjin ja sen osallistujavaltioiden yleisiä etuja.

Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja Vilhelm Junnila, varapuheenjohtaja Johannes Koskinen ja kunniapuheenjohtaja Ilkka Kanerva osallistuivat 5.5.2021 järjestettyyn kolmanteen Helsinki +50-keskustelutilaisuuteen. Siinä keskityttiin vuoropuhelun vahvistamiseen Etyjissä. Puheenvuoroja käyttivät niin yleiskokouksen, hallitusten kuin kansalaisyhteiskunnan edustajat. Keskusteluissa todettiin, että Etyjin keskeisin tehtävä on tarjota alusta kansainväliselle vuoropuhelulle. Mielekäs vuoropuhelu on kuitenkin mahdollista vain, jos löytyy poliittista tahtoa toimia hyvässä ja rakentavassa hengessä. Vuoropuhelu ja turvallisuus vaarantuvat, jos sovittuja kansainvälisiä sitoumuksia ei oteta huomioon. Tämän suuntauksen kääntämiseksi on tärkeää parantaa tapaa, jolla Etyj-sitoumusten rikkomuksia käsitellään. Yleiskokouksen Helsinki +50-prosessista vastaava asiantuntija Lamberto Zannier nosti jälleen esiin jo aiemmissakin kokouksissa todetun seikan, että parlamentaarikot voisivat herätellä hallituksiaan, jotta ne osoittaisivat korkean tason poliittista huomiota Etyjiin, sillä sitä tarvitaan järjestön tehokkuuden ja vahvuuden varmistamiseksi.

Varapuheenjohtaja Pia Kauma osallistui syyskauden ensimmäiseen Helsinki +50-verkkoseminaariin 8.9.2021. Sen aiheena oli YK:n turvallisuusneuvoston 1325-päätöslauselman täytäntöönpanon edistäminen. Keskusteluissa käsiteltiin pandemian vaikutuksia tasa-arvoon yleensä sekä toimenpiteitä, joiden avulla voidaan edistää naisten osallistumista rauhaa tukeviin tehtäviin. Alustajina tilaisuudessa olivat yleiskokouksen tasa-arvosta vastaava erityisedustaja Hedy Fry (Kanada), Ison-Britannian Etyj-suurlähettiläs Neil Bush, Etyjin konfliktiestokeskuksen johtaja Tuula Yrjölä ja yleiskokouksen Etelä-Kaukasian erityisedustaja Kari Henriksen Norjasta.

Lokakuussa Helsinki +50-verkkoseminaarin aiheena oli Etyjin inhimillinen ulottuvuus. Tilaisuudessa keskusteltiin tämän ulottuvuuden haasteista ja kehittämisideoista. Esillä oli etenkin jäsenmaiden poliittisen ja taloudellisen sitoutumisen vahvistaminen sekä vuoropuhelun edistäminen kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tilaisuuden puheenjohtajana toimi Etyjin yleiskokouksen korkean tason asiantuntija Lamberto Zannier. Puhujina olivat yleiskokouksen puheenjohtaja Margareta Cederfelt, yleiskokouksen ihmisoikeuskomitean puheenjohtaja Sereine Mauborgne (Ranska), inhimillisen ulottuvuuden komitean puheenjohtaja Anne-Kirsti Karlsen Norjasta, ODIHR:n entinen johtaja Christian Strohal ja Alankomaiden Helsinki-komitean edustaja Antanina Maslyka.

Nuorten huomioiminen poliittisessa päätöksenteossa on ollut esillä useilla kansainvälisillä foorumeilla ja niin myös yleiskokouksen Helsinki +50-hankkeessa. Vuonna 2021 järjestettiin kaksi verkkoseminaaria, joissa pyrittiin tuomaan esille nuorten päättäjien näkökulma. Toukokuussa järjestetyssä keskustelussa käsiteltiin sitä, miltä nykyinen maailmanjärjestys näyttää nuoremman sukupolven näkökulmasta. Lisäksi keskusteltiin roolista, joka heillä voisi olla, kun pyritään palauttamaan luottamusta monenvälisiin yhteistyömekanismeihin. Keskustelussa pohdittiin myös sitä, miten nuorison edustajat voisivat paremmin

osallistua multilateraalisten järjestöjen toimintaan ja päätöksentekoon. Keskeistä on, että nuoret otetaan mukaan toimintaan ja heille annetaan myös mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Elokuussa puheenjohtaja Cederfelt nimesi Farah Karimin (Alankomaat) yleiskokouksen nuorten erityisedustajaksi. Karimi piti puheenvuoron vuoden toisessa nuorten kysymyksiin keskittyvässä verkkoseminaarissa lokakuussa. Osallistuminen tähän keskusteluun jäi vähäisemmäksi, eikä siinä esitetty ehdotus nuorten parlamentaarikkojen verkoston perustamisesta yleiskokouksen yhteyteen saanut ainakaan vielä kannatusta.

Varapuheenjohtaja Pia Kauma osallistui 1.12.2021 Tukholmassa järjestettyyn epäviralliseen kokoukseen, jossa keskusteltiin Call for Action – Helsinki +50-verkkoseminaarisarjan annista ja tulevaisuuden näkymistä. Keskustelussa ilmeni epävarmuutta verkkoseminaarisarjan asemasta ja mandaatista sekä peräänkuulutettiin hankkeelle poliittista johtajuutta. Samoin todettiin, että vain harvat jäsenet ovat osallistuneet verkkoseminareihin. Vastauksena esitettyyn arvosteluun sihteeristölle annettiin tehtäväksi laatia vuoden 2022 talvi-istuntoon mennessä ehdotus hankkeen jatkotoimista.

6. Vaalitarkkailu

6.1. Yleistä

Vaalitarkkailu on yksi Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen keskeisimpiä toiminnan muotoja. Suomen Etyj-valtuuskunta pitää vaalitarkkailua tärkeänä keinona tutustua jäsenmaihiin, niiden demokraattisiin järjestelmiin ja oikeusvaltion tilaan. Kertomusvuonna yleiskokous tarkkaili presidentin- ja parlamenttivaaleja Albaniassa, Armeniassa, Bulgariassa, Kazakstanissa, Kirgisiassa, Moldovassa ja Uzbekistanissa. Suomalaisedustajat osallistuivat kaikkiin vaalitarkkailuihin paitsi Bulgariassa.

Venäjän duuman vaaleihin 17.–19.9.2021 ei lähetetty vaalitarkkailijoita, sillä Venäjä asetti missiolla liian tiukkoja rajoituksia koronapandemiatilanteeseen vedoten. Etyjin alainen ODIHR arvioi, että vaalitarkkailua ei ole mahdollista toteuttaa asianmukaisesti Venäjän vaatimusten vuoksi.

Vapaiden vaalien määritelmä sisältyy vuonna 1990 hyväksytyyn Kööpenhaminan asiakirjaan. Siinä määritellään jäsenmaiden yhteinen käsitys ihmisoikeuksista, demokratiasta ja oikeusvaltioperiaatteista. Vaalit on järjestettävä säännöllisin väliajoin, niissä on taattava vaalisalaisuus, ja jokaisella pitää olla mahdollisuus äänestää mielipiteensä mukaan. Kööpenhaminan asiakirja velvoittaa jäsenmaita myös ilmoittamaan tulevasta vaaleistaan.

Jäsenmaat voivat kutsua jäseniä seuraamaan vaalejaan. Vaalitarkkailutoimintaa koordinoi ja toteuttaa käytännössä Etyjin alainen demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto ODIHR. Sen vaalitarkkailutoiminta alkoi jo 30 vuotta sitten. Uzbekistanin presidentinvaalien tarkkailutehtävä lokakuussa 2021 oli järjestyksessä neljäsadas. Vaalitarkkailuihin osallistuu usein edustajia myös Euroopan neuvoston parlamentaarista yleiskokouksesta, Euroopan parlamentista ja Naton parlamentaarista yleiskokouksesta.

Kertomusvuonna vaaleihin ja vaalitarkkailuihin vaikutti edelleen jatkuva koronapandemia. Pandemiaan liittyvät turvallisuustoimet oli otettava huomioon niin äänestysjärjestelyissä kuin myös tarkkailijoiden tehtävissä. Myönteistä oli se, että useita vaaleja pystyttiin järjestämään pääosin terveysturvallisesti. Koronatilanteen arvioitiin kuitenkin vähentäneen jonkin verran äänestysvilkkautta, ja myös vaalikampanjointi oli paikoin vähäisempää koronarajoitusten vuoksi. Vaalitarkkailumissioita pystyttiin tilanteesta huolimatta toteuttamaan edellistä vuotta paremmin.

6.2. Albanian parlamenttivaalit

Sunnuntaina 25.4.2021 pidetyt Albanian parlamenttivaalit olivat kilpailuhenkiset ja tarjosivat äänestäjille paljon vaihtoehtoja. Vaalit käytiin kuitenkin poliittisesti herkässä tilanteessa, jossa vaalilakia oli muutettu poliittisen kompromissin seurauksena ja keskusvaalitoimikunnalle oli annettu uusia toimivaltuuksia.

Vaalikampanjointi oli kiivasta ja henkilöihin keskittyvää. Tiukoista säännöistä huolimatta hallituksen ministerit kampanjoivat virallisten tehtäviensä yhteydessä. Hallitseva puolue sai tämän vuoksi epäreilun etumatkan vaaleissa. Pääministeri Edi Raman johtama sosialistinen puolue onnistui uusimaan mandaattinsa ja sai enemmistön parlamenttiin. Puolue sai 48,34 prosenttia äänistä ja 74 edustajaa 140-paikkaiseen parlamenttiin. Äänestysprosentti oli 46,80.

ODIHR sekä Etjien ja Euroopan neuvoston parlamentaariset yleiskokoukset tarkkailivat vaaleja suppeilla valtuuskunnilla. Koronatilanteen vuoksi kaikki vaaleja edeltäneet toimeksiantotilaisuudet järjestettiin etänä, ja tarkkailijat olivat maassa vain vaalipäivänä. Suomen Etj-valtuuskunnan puheenjohtaja Vilhelm Junnila tarkkaili vaaleja Gjrokastërissa.

Albanian vaalilaki on laadittu niin, että vapaiden vaalien järjestäminen on mahdollista. Viimeaikaiset lainsäädäntömuutokset ovat kuitenkin aiheuttaneet ristiriitoja lain tulkinnassa ja vaikeuksia sen täytäntöönpanossa. Tarkkailijat havaitsivat useita tilanteita, joissa keskusvaalitoimikunnan tulkinta johti vaalilain tiukempaan soveltamiseen. Lisäksi monet ODIHR:n suosituksista ovat edelleen toteuttamatta, mikä vaikuttaa esimerkiksi vammaisten äänioikeuteen, kunnianloukkausta koskeviin tulkintoihin ja vaalimainontaan uutisissa. Puoluejohtajilla oli lisäksi oikeus asettua ehdolle useissa vaalipiireissä, mikä on vastoin ehdokkaiden yhdenvertaisuutta koskevia periaatteita.

Vaalipäivä oli rauhallinen, ja vaalitoimitus sujui hyvin. Tarkkailijat kuitenkin raportoivat, että monen äänestäjän henkilöllisyys varmistettiin ilman, että äänestäjää pyydettiin poistamaan kasvomaskinsa. Koronarajoituksia ei noudatettu kaikkialla, ja äänestyspaikat ruuhkautuivat ajoittain. Joillakin alueilla tarkkailijat havaitsivat äänestyspaikkojen ulkopuolella nuorista miehistä koostuvia ryhmiä, jotka selvästi pitivät kirjaa äänestäjistä. Myös äänestämiseen pakottamista ja äänten ostamisyrityksiä havaittiin.

6.3. Armenian ennenaikaiset parlamenttivaalit

Vaikka mielipidemittaukset ennustivat huonoa vaalimenestystä, pääministeri Nikol Pašinjan voitti selvästi Armeniassa sunnuntaina 20.6.2021 järjestetyt ennenaikaiset parlamenttivaalit. Pašinjanin Civil contract -puolue sai vaaleissa 53,95 prosenttia äänistä ja 71 paikkaa parlamentissa. Pašinjan sai vahvan mandaatin jatkaa uudistustyötään. Voitonpuheessaan hän totesikin, että kansalaiset olivat äänestäneet selvästi oikeusvaltion puolesta. Äänestysprosentti oli 49,37.

ODIHR:n alustavan arvion mukaan kilpailuhenkiset vaalit toteutettiin teknisesti hyvin, tiukasta vaaliaikataulusta huolimatta. Vastikään uudistettu vaalilaki antoi hyvän pohjan demokraattisten vaalien järjestämiseksi, mutta sitä uudistettiin liian lähellä vaalipäivää. Vaalit järjestettiin Vuoristo-Karabahin sodan aiheuttamien jännitteiden varjossa. Turvallisuuskysymykset dominoivatkin vaalikeskustelua, joka muutenkin oli tulehtunutta ja sisälsi kovaa kielenkäyttöä. Kampanjointi oli henkilöihin menevää ja sisälsi negatiivisia viestejä. Sen vuoksi tarpeellista keskustelua maan politiikan suunnasta ei voitu kunnolla käydä. Maan ihmisoikeusvaltuutettu ja keskusvaalilautakunta pyysivät ehdokkaita miettimään kielenkäyttöään.

Julkisen sektorin työntekijöitä painostettiin osallistumaan vaalitulaisuuksiin, minkä lisäksi liikkeellä oli huhuja äänten ostamisesta. Pääministeri sai varoituksen keskusvaalilautakunnalta, kun hän kampanjoi vaalihiljaisuuden aikana.

Vaalipäivä oli rauhallinen, ja äänestys sujui kaiken kaikkiaan hyvin. Äänestysprosessi oli hyvin järjestetty ja läpinäkyvä, mutta puolueiden edustajat häiritsivät paikoin äänestäjiä. Äänestyspaikat ruuhkautuivat ajoittain, eikä koronarajoituksia noudatettu. Lisäksi äänestyspaikkojen läheisyydessä havaittiin olevan kampanjamateriaalia esillä. Äänestyspaikkojen ympäristössä oli nähtävissä myös jonkin verran rauhattomuutta. Yksittäisiä äänten ostamisyrityksiä tai äänestäjien painostamista havaittiin myös. Vaalit hävinnyt entinen pääministeri Robert Kotšarjan ilmoitti heti vaalituloksen selvittyä, ettei hyväksy vilpillistä vaalitulosta, ja viittasi laajamittaisiin ongelmiin. ODIHR:n raportti ei tue hänen väitteitään.

6.4. Bulgarian parlamenttivaalit

Sunnuntaina 4.4.2021 järjestetyt Bulgarian parlamenttivaalit olivat täynnä yllätyksiä. Pääministeri Boiko Borisovin hallitseva Eurooppa-myönteinen konservatiivipuolue GERB onnistui saamaan enemmistön äänistä (26,18 %), mutta sen paikkamäärä kutistui 95:stä 75:een. Vaalien todellinen yllättäjä oli toiseksi tullut protestipuolue ITN, joka sai 17,66 prosenttia annetuista äänistä. Puoluetta johtaa TV-kasvona ja äänekäänä pandemiaskeptikkona tunnettu Slavi Trifonov. Äänestysprosentti vaaleissa oli 50,61.

Vaalitarkkailuun osallistui kansanedustajia Euroopan neuvoston ja Etyjin parlamentaarista valtuuskunnista. Alustava arvio vaaleista oli myönteinen, ja vaalijärjestelyt toimivat hyvin pandemiatilanteesta huolimatta. Perusarvoja kunnioitettiin, ja vaalit olivat kilpailuhenkiset. Julkisten resurssien massiivinen hyödyntäminen antoi kuitenkin hallitsevalle puolueelle merkittävän etulyöntiaseman. Erittäin polarisoituneessa vaalikeskustelussa keskityttiin enemmän henkilöihin kuin asioihin.

Vaalilakia uudistettiin viimeksi vuonna 2020, mutta siinä on edelleen useita heikkouksia. ODIHR ja Venetsian toimikunta ovat antaneet useita suosituksia, jotka koskevat esimerkiksi vankien oikeutta äänestää, ehdokasasettelua ja vaalirahoitusta. Näitä suosituksia ei kuitenkaan ole pantu toimeen. Vaaleja leimasi vahvasti bulgarialaisten tyytymättömyys vallanpitäjiin. Maassa järjestettiin laajoja protesteja, joissa vaadittiin enenaikaisia vaaleja ja valtakunnansyöttäjän eroa. Protestien taustalla oli hallitusta koskevat korruptioepäilyt, oikeusvaltioperiaatteen huono tila ja demokratian heikentyminen.

Vaalikeskustelu käsitteli koronatilannetta, mutta myös taloutta ja suhteita Pohjois-Makedoniaan. Keskustelujen tunnelma oli hyökkäävä ja sisälsi ajoittain rasistisia viittauksia. Kampanjan aikana hallitus lanseerasi useita tukipaketteja koronavirustilanteesta kärsiville ja ilmoitti uusista infrastruktuuriprojekteista. Tämä voidaan nähdä pyrkimyksenä vaikuttaa äänestäjiin. Tarkkailijat kuulivat myös tapauksista, joissa äänestäjiä oli yritetty painostaa. Äänen ostamista oli havaittu edelleen vähävaraisilla alueilla ja romaniyhteisössä. Vaalipäivä oli rauhallinen ja sujui hyvin.

Vaalit niukasti voittanut GERB-puolue ei onnistunut hallitusneuvotteluissa, joten Bulgariassa järjestettiin uusintavaalit 11.7.2021. Heinäkuun vaaleissa äänestysprosentti oli 50,61. Vaalijärjestelyt toimivat hyvin pandemiatilanteesta huolimatta. Perusarvoja kunnioitettiin, ja vaalit olivat kilpailuhenkiset. Vaalikeskustelujen tunnelma oli hyökkäävä, ja keskustelut sisälsivät rasistisia viittauksia. Tarkkailijat kuulivat tapauksista, joissa äänestäjiä oli yritetty painostaa ja ääniä oli yritetty ostaa. Vaalipäivänä ei havaittu suurempia ongelmia äänestyspaikkojen ajoittaista ruuhkautumista lukuun ottamatta.

Hallituksen muodostaminen ei onnistunut myöskään heinäkuun vaalien jälkeen, joten marraskuussa pidettiin samanaikaisesti sekä parlamentti- että presidentinvaalit. Parlamenttivaalit voitti vain muutama viikko ennen vaaleja perustettu korruption vastainen liike. Vaalien äänestysprosentti jäi hyvin alhaiseksi, vain noin 40 prosenttiin. Presidentinvaalit voitti odotetusti istuva presidentti Rumen Radev. Hän ei kuitenkaan saanut vielä ensimmäisellä kierroksella tarvittavaa äänimäärää (yli 50 prosenttia äänistä), joten tulos selvisi vasta toisella äänestyskierroksella.

6.5. Kazakstanin parlamenttivaalit

Kazakstanissa sunnuntaina 10.1.2021 järjestetyt parlamenttivaalit eivät tuoneet mukanaan niitä poliittisia reformeja, joita maa todella tarvitsisi. Entisen presidentin Nursultan Nazarbajevin johtama Nur Otan -puolue voitti odotetusti vaalit. Maan ainoaksi oppositiopuolueeksi itseään kutsuva kansallinen sosiaalidemokraattinen puolue (NSDP) boikotoi vaaleja kokonaan. Äänestysprosentti oli 63,3.

ODIHR:n arvion mukaan teknisesti hyvin sujuneet vaalit eivät täyttäneet demokraattisia vaaleja koskevia kansainvälisiä standardeja. Kilpailuasetelma oli vinoutunut, ja sanan- ja kokoontumisvapauksia koskevat rajoitukset kavensivat poliittista liikkumatilaa jo ennen varsinaista vaalipäivää. Kansalaisyhteisöjen toimintamahdollisuuksia on rajoitettu, ja kriittisistä julkisista ulostuloista voi saada pitkiä tuomioita.

Koronaviruspandemian vuoksi Etyjin parlamentaarinen yleiskokous lähetti maahan vain pienen ryhmän tarkkailijoita, joiden joukkoon kuului myös Suomen Etyj-valtuuskunnan jäsen Pia Kauma.

Kazakstanin vaalilaki antaa teknisen perustan vaalien järjestämiseksi. Se ei kuitenkaan ole riittävä demokraattisten vaalien toteuttamiseksi, vaikka lakia onkin muutettu useaan kertaan edellisten vaalien jälkeen. Muutokset on tehty ilman laajaa konsultaatiota. Vaalikampanjointi oli varsin näkymätöntä, mikä johtui osittain pakkaskeleistä, mutta myös koronapandemiatilanne vaikutti osaltaan tilanteeseen. Suurin syy oli kuitenkin kansalaisten luottamuksen puute siihen, että äänestämällä voisi vaikuttaa. Myös median liikkuematilaa on rajoitettu, sillä presidenttiin ja poliittisiin johtajiin kohdistuva kritiikki on osittain laissa kielletty. Näillä on myös oikeus estää itseään koskevien kirjoitusten julkaiseminen, joten tutkivaa journalismia on miltei mahdotonta tehdä Kazakstanissa.

Vaalipäivä oli rauhallinen. Poliisien ja turvallisuusjoukkojen läsnäolo esti tehokkaasti vaalipäivälle suunnitellut rauhanomaiset protestit. Vaalitarkkailijat eivät havainneet vakavaa vilppiä, mutta huomasivat muun muassa viitteitä vaaliurnien täyttämisestä.

6.6. Kirgisian ennenaikaiset presidentinvaalit ja parlamenttivaalit

Virkaa tekevä presidentti Sadyr Žaparov voitti odotetusti Kirgisiassa 10.1.2021 järjestetyt ennenaikaiset presidentinvaalit. Žaparov sai 79,83 prosenttia annetuista äänistä. Äänestysprosentti oli 39,16. Kireää pakasta pidettiin syynä alhaiseen äänestysprosenttiin, mutta siihen vaikutti varmasti myös tuore lakimuutos. Uuden lain mukaan henkilö ei voi äänestää asuinpaikan mukaan, jos hän on edelleen rekisteröitynyt synnyinpaikkansa mukaan.

ODIHR:n alustavan arvion mukaan vaalit sujuivat teknisesti hyvin, eikä suuria ongelmia havaittu ainakaan niillä rajoitetuilla äänestyspaikoilla, joihin oli lähetetty tarkkailijoita. Koronaviruspandemian vuoksi Etyjin tarkkailuvaltuuskunta oli normaalia suppeampi. Siihen osallistui Suomen Etyj-valtuuskunnasta edustajat Vilhelm Junnila, Inka Hopsu ja Tom Packalén.

Kirgisian vaalilaki on laadittu niin, että demokraattisten vaalien järjestäminen on mahdollista. Laissa on kuitenkin edelleen paljon ongelmakohtia. Suurimmat ongelmat koskevat äänioikeuden ja ehdokasasettelun liiallista rajoittamista sekä vaatimuksia medianavien akkreditoinnille. Keskusvaalilautakunnan toiminta oli verraten avointa, ja osaa sen kokouksista pystyi seuraamaan internetissä. Lautakuntaa kuitenkin kritisoitiin siitä, että se ei ottanut kaikkia valituksia vakavasti.

Vaalien suurin ongelma liittyi kampanjointiin. Maan media on monipuolinen, mutta koska mainostajia on vähän, mediat joutuvat kilpailemaan mainostajista keskenään. Käytännössä se tarkoitti sitä, että suuren kampanjabudjetin hankkinut Žaparov pystyi vaikuttamaan siihen, miten paljon näkyvyyttä hän sai ja mitä media hänestä kirjoitti.

Vaalitarkkailuraportin mukaan Kirgisiassa 28.11.2021 pidetyt parlamenttivaalit olivat kilpailulliset, mutta perustuslain muutokset ovat heikentäneet parlamentin asemaa ja samalla vaalien merkitystä. Uusi lainsäädäntö mahdollistaa periaatteessa demokraattiset vaalit. Oikeusvaltio on kuitenkin heikentynyt, koska kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia on kavennettu ja oikeuslaitoksen itsenäisyyttä vähennetty. Teknisesti vaalit sujuivat arvioiden mukaan hyvin. Muun muassa ääntenlaskussa ja tulosten raportoinnissa havaittiin kuitenkin menettelyllisiä ongelmia. Äänestäjillä oli mahdollisuus valita ehdokkaansa hyvin laajasta poliittisesta kirjosta, mutta media keskittyi raportoimaan presidentin ja häntä lähellä olevien henkilöiden toiminnasta niin merkittävästi, että käytännössä ehdokkaista sai tietoa hyvin rajatusti. Äänestyspäivä sujui rauhallisesti.

Presidenttiä ja hallitusta lähellä olevat puolueet voittivat vaalit selvästi. Mediatietojen mukaan oppositio syytti ääntenlaskentaa vilpilliseksi. Vaaleissa valittiin 90 kansanedustajaa. Parlamentin jäsenistä 54 valitaan

puolueiden avoimilta listoilta suhteellisella vaalitavalla ja 36 valitaan vaalipiirikohtaisesti enemmistövaalitavalla. Ehdokkaita oli asettanut 21 puoluetta. Äänestysprosentti oli vain 34,6.

ODIHR:n tarkkailijat seurasivat Kirgisiassa vaaleihin valmistautumista ja kampanjointia lokakuun alkupuolelta lähtien. Edustajat Vilhelm Junnilla ja Pia Kauma osallistuivat Etyjin vaalitarkkailuoperaatioon. Junnilla oli Belovodskojessa ja Kauma pääkaupunki Biškekin lähellä sijaitsevassa Kantin kaupungissa.

Vaalilainsäädäntöä muutettiin hyvin laajasti juuri ennen parlamenttivaaleja, eikä vaalivirkailijoilla tai äänestäjillä ollut tarpeeksi aikaa tutustua uuteen järjestelmään ja menettelytapoihin. Keskusvaalilautakunta toimi hyvin ja hoiti vaalien järjestelyt tehokkaasti. Se sai 142 valitusta muun muassa äänten ostamiseen liittyen. Tuomioistuimet ovat kuitenkin ottaneet käsittelyyn varsin vähän valituksia, jotka koskevat vaaleja. Tämän on arvioitu johtuvan siitä, että presidentillä on nykyään keskeinen rooli tuomarien nimittämisessä kaikilla oikeustasoilla.

6.7. Moldovan ennenaikaiset parlamenttivaalit

Presidentti Maia Sandun länsimielinen ja EU-myönteinen, keskustaaoikeistolainen PAS-puolue vei ylivoimaisesti voiton ennenaikaisissa parlamenttivaaleissa, jotka järjestettiin Moldovassa 11.7.2021. Vaalien äänestysprosentti oli 48,3. Äänestäjät antoivat selvän tuen Sandun uudistusohjelmalle, jonka tavoitteena on poistaa maan rakenteellista korruptiota ja vahvistaa Euroopan köyhimpiin kuuluvan maan instituutioita ja taloutta.

Etyjin ODIHR, Etyjin ja Euroopan neuvoston parlamentaariset yleiskokoukset sekä Euroopan parlamentti tarkkailivat vaaleja Moldovassa. Suomen Etyj-valtuuskunnan jäsen Pia Kauma toimi Etyjin yleiskokouksen valtuuskunnan puheenjohtajana. Myös edustaja Inka Hopsu osallistui vaalitarkkailuun. Tarkkailijoiden arvioon mukaan vaalitoimitus sujui hyvin, vaalit olivat kilpailuhenkiset ja vaaleja koskevia periaatteita noudatettiin suurimmilta osin. Pandemiatilanteesta huolimatta ehdokkaat pystyivät kampanjoimaan vapaasti, ja äänestäjillä oli paljon valinnanvaraa.

Ennen vaaleja tehdyt uudistukset vaalilakiin korjasivat useita lain puutteita, mutta siinä on edelleen parannettavaa. Esimerkiksi vaalirahoituksen avoimuutta ja valitusmekanismeja koskevat lainkohdat ovat yhä riittämättömiä. Myös keskusvaalilautakunta sai kritiikkiä toiminnastaan, kun se päätti avata äänestyspaikkoja Transnistrian alueella. Sittemmin sen päätös kumottiin. Tällaiset päätökset tekevät keskusvaalilautakunnan riippumattomuuden kyseenalaiseksi, sillä vaalitoimitusta ei voi valvoa tehokkaasti äänestyspaikoilla, jotka sijaitsevat Moldovan kontrollin ulkopuolella olevalla alueella.

Vaalipäivä oli rauhallinen, eivätkä tarkkailijat havainneet suuria ongelmia. Osa äänestyspaikoista ruuhkautui ajoittain. Tämä aiheutti sen, ettei vaalisalaisuutta aina voitu taata. Myös ryhmä-äänestämistä havaittiin. Useat poliitikot ja media kertoivat huhuja äänten ostamisesta.

6.8. Uzbekistanin presidentinvaalit

Uzbekistanin istuva presidentti Shavkat Mirziyoyev voitti 24.10.2021 pidetyt presidentinvaalit odotetusti. Hänen kerrottiin saaneen 90 prosenttia äänistä. Äänestysprosentti oli noin 80.

Uzbekistanin presidentinvaalit osoittivat, että maan viimeaikaiset uudistukset eivät ole vielä johtaneet aidosti moniarvoiseen yhteiskuntaan. Vaikka vaaleissa oli useita ehdokkaita, he eivät käyneet varsinaista vaalikamppailua keskenään. Muut ehdokkaat pidättäytyivät myös haastamasta tai kritisoidusta istuvasta presidentistä. Lisäksi istuvan presidentin kampanjoinnin ja virallisen toiminnan välinen ero oli epäselvä. Huolimatta siitä, että median toimintaympäristö on kehittynyt myönteisesti, kansalaisilla ei ole edelleenkaan mahdollisuutta ilmaista mielipidettään täysin vapaasti.

Uzbekistanin vaalilainsäädäntöön on tehty laajoja uudistuksia viime vuosina, ja viranomaiset ovat suhtautuneet myönteisesti useisiin aiempiin ODIHR:n suosituksiin. Oikeusvaltio ei vielä kuitenkaan toteudu

Uzbekistanissa. Vaaleihin liittyvät prosessit eivät myöskään noudata täysin kansainvälisiä normeja eivätkä Etyjin demokraattisia vaaleja koskevia sitoumuksia. ODIHR:n vaalitarkkailumission osallistuivat edustajat Pia Kauma, Johannes Koskinen, Eeva-Johanna Eloranta ja Joonas Könttä.

Vaikka vaalit olivat rauhalliset ja sujuivat hallitusti, prosesseissa havaittiin merkittäviä lainvastaisuuksia: suuri määrä äänestäjiä rekisteröitiin vielä vaalipäivänä ilman virallista henkilöllisyyden tarkastusta, ja osa äänesti ilman henkilöllisyysasiakirjoja tai muiden henkilöiden puolesta. Useissa äänestyspaikoissa raportoi-
tiin myös viitteitä siitä, että vaaliurnaa täytettiin ylimääräisillä äänestyslipuilla. Ääntenlaskentaa ei usein-
kaan valvottu, eivätkä tulokset täsmänneet monissa tarkkailluissa äänestyspaikoissa.

LIITE 1 Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunta vaalikaudella 2019–



PUHEENJOHTAJA
Vilhelm JUNNILA (ps.)



VARAPUHEENJOHTAJA
Johannes KOSKINEN (sd.)

JÄSENET



Eeva-Johanna
ELORANTA (sd.)



Inka
HOPSU (vihr.)



Pia
KAUMA (kok.)



Arto
PIRTTILAHTI (kesk.)

VARAJÄSENET



Ilkka
KANERVA (kok.)



Kimmo
KILJUNEN (sd.)



Joonas
KÖNTTÄ (kesk.)



Markus
MUSTAJÄRVI (vas.)



Juha
MÄENPÄÄ (ps.)



Tom
PACKALÉN (ps.)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, valtuuskunnan sihteeri

Maria FAGERHOLM, valtuuskunnan apulaissihteeri 1.1.-31.8.2021

Susan VILLA, valtuuskunnan apulaissihteeri 1.9.-31.12.2021

Noora MÄKELÄINEN, valtuuskunnan avustaja

LIITE 2 Etyjin jäsenvaltiot

Alankomaat
Albania
Andorra
Armenia
Azerbaidžan
Belgia
Bosnia ja Hertsegovina
Bulgaria
Espanja
Georgia
Irlanti
Islanti
Iso-Britannia
Italia
Itävalta
Kanada
Kazakstan
Kirgisia
Kreikka
Kroatia
Kypros
Latvia
Liechtenstein
Liettua
Luxemburg
Malta
Moldova
Monaco
Mongolia
Montenegro

Norja
Pohjois-Makedonia
Portugali
Puola
Ranska
Romania
Ruotsi
Saksa
San Marino
Serbia
Slovakia
Slovenia
Suomi
Sveitsi
Tadžikistan
Tanska
Tšekki
Turkki
Turkmenistan
Ukraina
Unkari
Uzbekistan
Valko-Venäjä
Vatikaani
Venäjä
Viro
Yhdysvallat

YHTEISTYÖKUMPPANIT

Afganistan
Australia
Etelä-Korea
Japani
Thaimaa

VÄLIMEREN ALUEEN YHTEISTYÖ- KUMPPANIT

Algeria
Egypti
Israel
Jordania
Marokko
Tunisia

LIITE 3 Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ja komiteoiden puheenjohtajisto sekä työryhmät ja erityisedustajat

Tilanne joulukuussa 2021

Yleiskokouksen puheenjohtajisto

Heinäkuu 2020 – heinäkuu 2021

Puheenjohtaja
Peter Bowness (Iso-Britannia) 11.12.2020 alkaen

Varapuheenjohtajat
Pascal Allizard (Ranska) 2021
Roger Wicker (Yhdysvallat) 2021
Margareta Cederfelt (Ruotsi) 2021
Kristian Vigenin (Bulgaria) 2021
Peter Bowness (Iso-Britannia) 2021
Kari Henriksen (Norja) 2021
Azay Guliyev (Azerbaidžan) 2022
Victor Paul Dobre (Romania) 2022

Rahastonhoitaja
Peter Juel-Jensen (Tanska)

Kunniapuheenjohtaja
Ilkka Kanerva (Suomi)

Heinäkuu 2021 – heinäkuu 2022

Puheenjohtaja
Margareta Cederfelt (Ruotsi) 2022

Varapuheenjohtajat
Azay Guliyev (Azerbaidžan) 2022
Irene Charalambides (Kypros) 2022
Kristian Vigenin (Bulgaria) 2022
Pascal Allizard (Ranska) 2023
Askar Shakirov (Kazakstan) 2023
Roger Wicker (Yhdysvallat) 2024
Pia Kauma (Suomi) 2024
Reinhold Lopatka (Itävalta) 2024

Rahastonhoitaja
Peter Juel-Jensen (Tanska)

Kunniapuheenjohtaja
Peter Bowness (Iso-Britannia)

Yleiskokouksen komiteoiden puheenjohtajistot

Heinäkuu 2020 – heinäkuu 2021

Poliittinen ja turvallisuuskomitea (I komitea)
Puheenjohtaja Richard Hudson (Yhdysvallat)
Varapuheenjohtaja Costel N. Dunava (Romania)
Raportoiija Laurynas Kasčiūnas (Liettua)

Talous-, tiede-, teknologia- ja ympäristökomitea (II komitea)
Puheenjohtaja Doris Barnett (Saksa)
Varapuheenjohtaja Artur Gerasymov (Ukraina)
Raportoiija Elona Gjebrea Hoxha (Albania)

Ihmisoikeus- ja demokratiakomitea (III komitea)
Puheenjohtaja Kyriakos Hadjiyianni (Kypros)
Varapuheenjohtaja Michael Georg Link (Saksa)
Raportoiija Kari Henriksen (Norja)

Heinäkuu 2021 – heinäkuu 2022

Poliittinen ja turvallisuuskomitea (I komitea)
Puheenjohtaja Richard Hudson (Yhdysvallat)
Varapuheenjohtaja Costel N. Dunava (Romania)
Raportoiija Laurynas Kasčiūnas (Liettua)

Talous-, tiede-, teknologia- ja ympäristökomitea (II komitea)
Puheenjohtaja Pere Joan Pons (Espanja)
Varapuheenjohtaja Artur Gerasymov (Ukraina)
Raportoiija Gudrun Kugler (Itävalta)

Ihmisoikeus- ja demokratiakomitea (III komitea)
Puheenjohtaja Sereine Mauborgne (Ranska)
Varapuheenjohtaja Michael Georg Link (Saksa)
Raportoiija Johan Büser (Ruotsi)

Yleiskokouksen työryhmät

Sääntöalacomitea

Sub-Committee on Rules of Procedure and Working Practices

Puheenjohtaja Peter Bowness (Iso-Britannia)

Peter Juel-Jensen (Tanska)

Doris Barnett (Saksa)

Rūta Miliūtė (Liettua)

Kari Henriksen (Norja)

Alexander Fokin (Venäjä)

Robert B. Aderholt (Yhdysvallat)

Hryhori Nemyrja (Ukraina)

Siirtolaisuustyöryhmä

Ad Hoc Committee on Migration

2016–

Puheenjohtaja Kristian Vigenin (Bulgaria)

Varapuheenjohtaja Luigi Augussori (Italia)

Varapuheenjohtaja Alfred Dubs (Iso-Britannia)

Varapuheenjohtaja Kyriakos Hadjiyianni (Kypros)

Varapuheenjohtaja Farah Karimi (Alankomaat)

Varapuheenjohtaja Gudrun Kugler (Itävalta)

Jan Bauer (Tšekki)

Valérie Boyer (Ranska)

Johan Büser (Ruotsi)

Hedy Fry (Kanada)

Sheila Jackson Lee (Yhdysvallat)

Laurynas Kasčiūnas (Liettua)

Mehmet Sait Kirazoğlu (Turkki)

Massimo Mallegni (Italia)

Dimitrios Markopoulos (Kreikka)

Vesna Marković (Serbia)

Gwen Moore (Yhdysvallat)

Georgios Varemenos (Kreikka)

Terrorisminvastainen määräaikainen komitea

Ad Hoc Committee on Countering Terrorism

2017–

Puheenjohtaja Reinhold Lopatka (Itävalta)

Varapuheenjohtaja Aude Bono-Vandorme (Ranska)

Varapuheenjohtaja Richard Hudson (Yhdysvallat)

Vilija Aleknaite-Abramikienė (Liettua)

Kamil Aydin (Turkki)

Ida Glanzmann-Hunkeler (Sveitsi)

Paolo Grimoldi (Italia)

Teresa Jiménez-Becerril Barrio (Espanja)

Pia Kauma (Suomi)

Predrag Rajić (Serbia)

Nikolai Ryzhak (Venäjä)

Yleiskokouksen erityisedustajat

Ihmiskauppakysymysten erityisedustaja <i>Special Representative on Human Trafficking Issues</i>	Christopher Smith (Yhdysvallat)	2004–
Tasa-arvokysymysten erityisedustaja <i>Special Representative on Gender Issues</i>	Hedy Fry (Kanada)	2010–
Antisemitismin, rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisten toimien erityisedustaja <i>Special Representative on Anti-Semitism, Racism and Intolerance</i>	Benjamin Cardin (Yhdysvallat)	2015–
Välimeren alueen erityisedustaja <i>Special Representative on Mediterranean Affairs</i>	Pascal Allizard (Ranska)	2017–
Korruption vastaisen toiminnan erityisedustaja <i>Special Representative on Fighting Corruption</i>	Irene Charalambides (Kypros)	2019–
Disinformaatio- ja propagandakysymysten erityisedustaja <i>Special Rapporteur on Disinformation and Propaganda</i>	Oscar Mina (San Marino)	2020–
Keski-Aasian erityisedustaja <i>Special Representative on Central Asia</i>	Pia Kauma (Suomi)	2021–
Kansalaisyhteiskuntasuhteista vastaava erityisedustaja <i>Special Representative on Civil Society Engagement</i>	Kyriakos Hadjiyianni (Kypros)	2021–
Arktisten kysymysten erityisedustaja <i>Special Representative on Arctic Issues</i>	Bryndis Haraldsdottir (Islanti)	2021–
Vanhuskysymysten erityisedustaja <i>Special Representative on Elderly Issues</i>	Paola Taverna (Italia)	2021–
Etelä-Kaukasuksen erityisedustaja <i>Special Representative on the South Caucasus</i>	Kari Henriksen (Norja)	2021–
Kaakkois-Euroopan erityisedustaja <i>Special Representative on South East Europe</i>	Azay Guliyev (Azerbaidžan)	2021–
Kestävän kehityksen tavoitteiden erityisedustaja <i>Special Representative on Sustainable Development Goals</i>	Askar Shakirov (Kazakstan)	2021–
Nuorten osallistumisen edistämisen erityisedustaja <i>Special Representative on Youth Engagement</i>	Farah Karimi (Alankomaat)	2021–

LIITE 4 Täysistunnon päätösasiakirjat

RESOLUTION

Addressing the Rise in Hate, Intolerance, Violence and Discrimination Across the OSCE Region

Principal Sponsor: Mr. Benjamin Cardin (United States of America)

1. Alarmed by the recent escalation of anti-Semitic incidents, attacks on persons of Asian descent, anti-Muslim incidents, and systemic racism impacting people of African descent and others along with the rise of conspiracy theories targeting various vulnerable communities throughout the OSCE region during the pandemic,
2. Expressing the urgent need for immediate action to thwart a continued rise in hate-motivated violence, discrimination, and prejudice across the OSCE region, including through the adoption of an Action Plan to address its root causes,
3. Emphasizing that the OSCE participating States have adopted numerous commitments to prevent and respond to prejudice, discrimination, and extremism, including commitments in the fields of, inter alia, tolerance and non-discrimination, freedom of religion or belief, national minorities, Roma and Sinti, migrants, gender, youth, and the rule of law,

The OSCE Parliamentary Assembly:

4. Condemns manifestations of hatred and intolerance that have recently taken place in the participating States;
5. Pledges to intensify ongoing efforts of the Assembly to address racism and intolerance in the OSCE region, including supporting capacity-building efforts for political and other leaders to address intolerance and discrimination, and foster equity and inclusion;
6. Urges the participating States to immediately adopt an OSCE Anti-Discrimination, Equity, and Inclusion Action Plan, that includes but is not limited to:
 - Building the capacity of law enforcement, including police, to counter discrimination (including profiling) and violent extremism, strengthen relationships with vulnerable communities, and foster diverse and inclusive workforces;
 - Building the capacity of the OSCE and governments to prevent and respond to prejudice and discrimination in the public and private sector, including by addressing institutionalized racism, the continuing impact of historical injustices on vulnerable populations, and implementing equity and inclusion strategies, including utilizing the work of the High Commissioner on National Minorities (HCNM) and the Ljubljana Guidelines on Integration of Diverse Societies, and increasing diversity in the OSCE Offices of the Chair-in-Office, Secretary General, Secretariat, ODIHR, HCNM, and Field Missions;
 - Supporting civil society efforts to address prejudice, discrimination, and extremism, and foster equity and inclusion, including sustaining the ODIHR Turning words into action to address anti-Semitism project focused on addressing the security needs of Jewish communities, countering anti-Semitism through education, and fostering civil society coalition-building against all forms of bias and discrimination.

RESOLUTION

The Destabilizing Military Build-Up by the Russian Federation Near Ukraine by the Russian Federation Near Ukraine, in the Temporarily Occupied Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine, the Black Sea and the Sea of Azov

Principal Sponsor: Mr. Mykyta Poturaiev (Ukraine)

1. Recalling the OSCE Parliamentary Assembly resolutions on Clear, Gross and Uncorrected Violations of Helsinki Principles by the Russian Federation (2014), on the Continuation of Clear, Gross and Uncorrected Violations of OSCE Commitments and International Norms by the Russian Federation (2015), on Adherence to the Helsinki Principles in Inter-State Relations Across the OSCE Area (2015), on Violations of Human Rights and Fundamental Freedoms in the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol (2016), on Restoration of the Sovereignty and Territorial Integrity of Ukraine (2017), on Ongoing Violations of Human Rights and Fundamental Freedoms in the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol (Ukraine) (2018), on the Militarization by the Russian Federation of the Temporarily Occupied Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine, the Black Sea and the Sea of Azov (2019),
2. Taking into account UN General Assembly Resolution 68/262 of 27 March 2014 "Territorial Integrity of Ukraine", UN General Assembly Resolutions 71/205 of 19 December 2016, 72/190 of 19 December 2017, 73/263 of 22 December 2018, 74/168 of 18 December 2019, 75/192 of 16 December 2020 on the Situation of Human Rights in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, Ukraine, and UN General Assembly resolutions 73/194 of 17 December 2018, 74/17 of 9 December 2019, 75/29 of 7 December 2020 on the Problem of Militarization of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol (Ukraine), as well as parts of the Black Sea and the Sea of Azov,
3. Gravely concerned over the conduct by the Russian Federation of the large-scale no-notice military exercises near the border with Ukraine in April 2021 in a manner contrary to the letter and spirit of the Vienna Document 2011 on confidence- and security-building measures, accompanied by aggressive rhetoric and escalation of violence in the conflict zone in the east of Ukraine, and only partial withdrawal of Russia's troops and military equipment after military exercises,
4. Concerned over numerous armed provocations by the Russia-backed illegal armed formations, the number of which, as confirmed by the reports of the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, has sharply increased during the last weeks along the entire line of contact in Donetsk and Luhansk regions of Ukraine, undermining the safety and security of the civilian population in the conflict-affected areas,
5. Condemning the temporary occupation of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol by the Russian Federation and large-scale military build-up in and around the occupied peninsula, including transfers of nuclear-capable aircraft and missiles and the conduct of military exercises in April 2021, which entailed redeployment of additional troops, weapons, and military equipment of the Armed Forces of the Russian Federation, and condemning ongoing recruitment and conscription campaigns on the occupied peninsula in violation of international humanitarian law,
6. Concerned over the increasing military activities of the Russian Federation in the Black Sea, the Sea of Azov, and the Kerch Strait, including additionally transferred warships from its Northern Fleet and Caspian Flotilla, and the impediment to the lawful exercise of navigational rights and freedoms in accordance with applicable international law,

The OSCE Parliamentary Assembly:

7. Strongly urges the Russian Federation to reverse the illegal occupation of Crimea, withdraw its troops, weapons, and military equipment stationed on the occupied peninsula without the host nation's consent, cease ongoing recruitment and conscription campaigns on the occupied peninsula, and, in this regard, stresses the urgency of immediate withdrawal of all additional troops, weapons, military equipment, and warships redeployed to Crimea and its territorial waters following the large-scale military exercises held by the Russian Federation in April 2021;

8. Urges the Russian Federation to fulfil its commitments under the Vienna Document 2011 in good faith, especially in view of the upcoming large-scale military exercise ZAPAD-2021, and to act in line with Chapter III Risk Reduction Mechanisms of the Vienna Document 2011, invoked by Ukraine, by providing necessary measures of transparency on its military exercises held in April 2021;

9. Urges the Russian Federation to lift all restrictions to the freedom of navigation in the Black Sea, the Sea of Azov, and through the Kerch Strait, immediately denounce its decision to impose restrictions on some areas of the Black Sea, including the approaches to the Kerch Strait, in accordance with applicable international law, in particular provisions of the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea;

10. Supports and strongly advocates the application of all OSCE tools and processes, in particular the SMM, given that its mandate covers the entire territory of Ukraine, to closely monitor and provide regular reports on the security situation in the temporarily occupied Crimea, Ukraine, including on the unlawful military activities and conscription campaigns, and on the impediment of access to Ukrainian ports in the Sea of Azov and the Black Sea region.

RESOLUTION

The General Approach to Dissent in Belarus

Principal Sponsor: Ms. Farah Karimi (Netherlands)

1. Having regard for the active participation of the Belarusian delegation in the OSCE Parliamentary Assembly,
2. Recalling with appreciation the successful Annual Session hosted by the National Assembly of the Republic of Belarus in 2017,
3. Regretting the current situation as of mid-June 2021 of suppression of dissent in Belarus,
4. Concerned about the undermining of the right to peaceful assembly and freedom of the media in the country,
5. Deeply concerned about the human rights situation of many persons who have been arrested, beaten, jailed, or who have fled the country,

The OSCE Parliamentary Assembly:

6. Urges parliamentarians and authorities in Belarus to reconsider the restrictions on peaceful mass events and freedom of the media;
7. Calls on the Belarusian authorities to ensure that the country's legislation is in full compliance with international human rights commitments;
8. Furthermore calls on the Belarusian authorities to rethink their general approach to dissent in their country, end their repressive tactics, release all political prisoners, engage with the opposition, and allow the holding of free and fair elections with observers from the OSCE.